

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólítások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

Betlehemben.

Szikkrazó alkonyati csillagok már
Jelentgették a kora éjjet.
Mikor fáradtan Mária és József
Betlehembe megérkezének.

Gazdája a vendégfogadó háznak
Kint állt telt háza kapujába',
S a szállást kérő vándorokat durván
Tovább kergette, meg nem szánta!

Áldott terhével Mária leroskadt,
Ott közelén a vendégháznak . . .
És megesett a szíve-lelke rajta
Az istállóbeli szolgának.

. . . És akkor éjjel nagy fényes csodákkal
Lőn tele az egész természet . . .
A vendéglő gazdája kínos-ébre
Gyötrődte át az egész éjjet!

Nem birt aludni. A busás bevétel
Valahogy a lelkére lázadt.
Hasztalan számolt, nem tudott olyasni
Harminc ezüst pénznél továbbat!

S az istállószolgának akkor éjjel
Csodálatos álmai voltak:
Kárpitjai a kéklő menny-íveknek
A jászolfákig lehajoltak.

A szarufákról fényözön sugárzott,
A négy fal nőtt-nőtt, föl az égnek . . .
— S hajnalra kelve remegő szívében
Még visszhangzott az angyal-ének!

Az istállót fénylő templomnak látja.
— Barmai nagy csendben álltak, —
És látta álmélkodva, folytatását
Az éjjeli álomlátásnak . . .

S míg jöttek a pásztorok és a bölcsek,
Ő a jászol belső végében:
— Maga se tudta mért, csak boldogan ott
Sírt, sírt rejtelmes örömeben!

Szabolcska Mihály.

Karácsony előtt.

Elkészett szózat.

A Szaboleska gyönyörű verse belső értékekkel hidalja át a gazdag és a szegény közti különbséget. Most azonban ez idő szerint oly fokra hágott a szegénység nyomora, hogy valami megfogható dolog: meleg ruha, meleg étel s egy kis tüzelő is felférne nekik. Felférne, legalább karácsonyra. Ez az oka, hogy ez az elkészett szózat megíródott.

* * *

Régen várom már az országos inséges mozgalom megindítását. Régen várom már, hogy a szerencsétlen magyar népet s különösebben a többszörös árvíz, örvényszél (cyklon), háborús viszonyok, betegség, szegénység, tudatlanság által sajtolt székelységet s a Tisza—Szamosmenti kálvinista falvak lakosait közérővel lábra állítsuk.

Úgy tetszett nekem, hogy ezt az akciót az egyházaknak illetett volna megindítani. A többek között arra nézve is, hogy az inségesek részére ousó kamatú államkölcscnt eszközöljenek ki, a községek, egyházak, iskolák, népjóléti intézmények részére rendkívüli államségélyt adas-

sanak és a minden erőforrásból kifogyott, szerencsétlen egyesek vígasztalást, biztatást, ha kell s rászorultak, anyagi segedelmet is vehessenek.

Mit tett az állam, nem tudom. Lehet, hogy ott, ahol nem felejtette el kérni a jegyző, adóleengedést adott. Talán itt-ott ousó vetőmagvakat is. Segítette azokat, akiknek még maradt valamijök s akiknek volt még reménységük. De mi történt azzal a sok ezer szenvedővel s nyomorgóval, akik mindent elvesztettek vagy akiknek a kivándorláson kívül semmi mentő horgonyuk nem maradt? Bizony édes kevés. A veszedelem pillanatában, a szerencsétlenség melegében kevés élelmi szert osztatott ki köztük a megye, megindított és kilátásba helyezett bizonyos országos adakozást s egyébképen kénytelen volt magára hagyni őket.

Ez történt. Ez az oka aztán, hogy egyes helyeken minden mértéket felül haladó mérvet öltött a szenvedés. Hogy Ugocsában maga a szolgabíró állt élére a kivándorlási mozgalomnak, hogy egész falvak kerekedtek fel, ki Románia, ki Amerika felé, hogy egész falvak ma is oda készülnek.

Ha van még valamijök, ha munkaképesek, akkor most már mehetnek is. Az állam, mely

TÁRCZA.

Tanárországbán.

— A debreceni tanári körben felolvasta :

Révész Lajos. —

(Folytatás.)

10. Buzgóságvára.

Közönyösségvárával éppen szemben, az országnak másik oldalán van legnépesebb községünk: Buzgóságvára. Szép, virágzó hely, ahol minden lüktet az élettől, a friss vérkeringéstől, tanári, nevelői és — ami e sorokban a legfőbb — a tanártársadalmi tevékenységtől. Ez a tanárok legkedvesebb helye. Csekély kivétellel mindnyájunkat itt látom és, ha egyeseket mégis kiemelek, azt nem az összesség rovására teszem, hanem csak azért, hogy nagy általánosságok helyett adatokat is nyújthassak; mert — bossánat e nagyzásért — nekem is vannak gondosan őrzött adataim összes állításaimról, — nemcsak Vázsonyinak.

A pozsonyi tankerület középiskoláinak jórészen papi, vagy szerzetes igazgatói 1913. ápr. 28. és 29. Komáromban tartott értekezletükön — a tanári ügyek iránt igen nemesen érző főigazgatónak elnöklése alatt — kimondották (talán egyes református

és községi iskoláknak már életben lévő gyakorlata után is), hogy célszerűnek tartanak, ha a jövőben a javítóvizsgálatok több okból is díjasakká tétetnének és a vizsgálat díja (10 korona) tanári jóléti intézményekre fordíthatnák. Akár helyes, akár nem helyes ez a határozat — most nem erről esik szó —, annyit minden bizonnal tanúsít, hogy ott melegen éreztek a tanári árvák ügye iránt, ahol ezt határozták. És, ha valaki még kételkednék e határozat után abban, hogy — sajátos jellegök komoly megőrzése mellett is — felekezeti és rangkülönbség nélkül összeforranak az összes magyar tanárok közös célok együttes munkálására, annak kedvéért ideiktatom a nyitrai — ha jól tudom — főleg piaristákból álló tanári-kar határozatát, amelynek értelmében minden ünnepély, vagy előadás 10 százalékát a Tanárok özv. és árv. seg. orsz. Egyesületnek juttat az intézet. Ide jegyzem még a minden szépben és jóban, ami csak tanári dolog, elüljáró Bódiss Jusztin bencés tanár példáját is, aki szintén a most említett Egyesületnek, mindjárt megalakulásakor, pénzádományt küldött. Dr. Pácz Sándor pedig, volt nagyváradi prémontrai főgimn. tanár, most kiskaposi plebános az Országos Középiskolai Tanáregyesülethez üdvözlő levelet intézett ez év tavaszán s abban kartársi meleg szeretetéről és hűségéről biztosította az Egyesületet.

Azonban, hogy egyoldalú felekezetieskedés vádjára ne érhesen, hadd álljon itt mindjárt az Orsz. Ref. Tanáregyesület is, amely ez évi közgyűlésén —

eddig teljes erővel gátolta a kivándorlást, belátva azt, hogy nem tud fiain segíteni, nem zárja el többé előlük az utat. És mennek is. Megy, aki teheti s a nők még többen, mint a férfiak.

Mit mondjunk nekik? Vissza sírjuk és visszaátkozunk? Egyiket se. Kívánjuk, hogy járjanak szerencsével és térjenek vissza egészségesen. De hogy ez történhessék, tennünk is kellene valamit.

Nekünk mindent el kell köveini, hogy ez az ország lakható állapotba helyeztessék és polgárait eltarthassa. Addig is meg kell tennünk az előkészületeket arra, hogy a külföldre, különösen Amerikába kényszerült magyarság a külföldi viszonyokat jobban megismerhesse, különösen pedig az angol nyelvet elsajátíthassa. Végül pedig most az egész egyházat és a magyar társadalmat egy országos mentőakció szolgálatába kell állítani.

Meg kell mozdulni elsőbbsen nekünk, reformátusoknak, mert főképpen a mi véreinkről van szó. Nem kell elnézni, hogy egy-két főúri gyermek, a gróf Vay Gábor gyermekei (az Isten áldja meg érte őket) álljanak ki érettünk a sorompóba. Meg a temesvári felsőbb leányiskola növendékei. Lent a délvidéken ezeknek a kedves

lánykáknak esett meg a szívök a szerencsétlen szatmármegyei berendieken. Berend régi magyar falu, kálvinista fészek. Azok voltak a kihalt földbirtokosaik is, a kuruc magyar Csabák. A 70-es években Papp Bálint kedves papjok eltávozása miatt leányegyházzá lettek. A kongruás törvény meghozatalakor az egyházmegyei gond felemelhette és anyásíthatta volna őket. Nem tette. Most aztán földesúr és lelkész hijján, természetes vezetők nélkül vannak s miután az árvíz többszörösen keresztül gázolt rajtuk, a végső kétségbeesés szélén állanak. De az árvíz tönkre tette a többek közt a múlt évben Panyolát és az idén Kölcset is. (Meg ezer meg ezer helyet.) De ott volt, aki a mentés élére álljon s fentartsa a csüggedőkben a reményt.

Ezt a reményt, ezt a hitet kell első sorban most is az embereknek mindenütt megadni. Azután meg tényleges segédelmet is. Erdélyből előkelő úri nő, szívreható szavakkal (Budapesti Hirlap) már ócska ruhákkal is beérné. Van, aki ezt a sikoltást gúnnyal viszonzza és azt kérdi, hogy ócska nadrágokkal akarjuk megmenteni Erdélyt. Azt felelem rá, hogy azokkal is. De főleg a rögtönös, tette kész segedelemmel.

Alázatos kérésem azért az, hogy minden egyházunk az egyházi év ünnepi félesztendéjét

érdemes elnökével, Dóczi Imrével az élén — minden vita nélkül ezer koronás alapítványt szavazott meg a tanári özvegyeknek és árváknak. És éppen e pontnál, éppen ilyen méltón megemlíthetem Géresi Kálmán egykor debreceni református kollégiumi tanárnak, most pedig állami középiskolai főigazgatónak derék példáját is, aki magas és szép kora mellett is szívesen elnökölt ez évben a debreceni középiskolák együttes hangversenyén, amely ugyancsak a tanárok árváinak a debreceni tanárok összetartó egyetértése és az intelligens közönség szellemi, erkölcsi és anyagi támogatása folytán 654 koronát jövedelmezett tisztán.

És végül semleges: állami területről is hozok fel egy példát, a győri főreáliskola tanárkaráét, amely egyik elhunyt tagjának emlékére 3000 koronás alapítványt tett.

„Veteres, migrate, coloni!“ Adja Isten, hogy e jelenetek után Közönyösségvárából is átvándorljanak Buzgóságvárába és teljesüljön a latin közmondás, mely azt hirdeti, hogy „exempla trahunt“, a példák vonzanak.

11. Utazás a tanári Hadesbe. Az alvilágban. Kisértetek.

Búcsúznom is kellene már ezek után a szép Tanárországtól. Azonban nem tudok onnan távozni, míg — kegyelem adóját leróni — el nem zárandókolok a tanárok alvilágába is.

Utam mentén mind a két oldalon látványosság

táru előlem. Balról szigetcskét látok, alkonyuló napjarral, őszies, bőséges, Istenáldotta tájjal. E kis sziget a mi *Ogygiánk*. Néhány kartársunk lakik ott; már mindegyik „multa tulit fecitque, sudavit et alsit“ és most, pályájának 30 éves küzdelme után haza: az édes nyugalomba kívánczik. De, mint egykor Odysseust, őt is csalogatják, tartóztatják. Csábító nymphák, modern Kalypsók jönnek hozzájuk a magasból és „szép hangon énekelve aranyveaszóval szövegetnek“ gyönyörű hálót. „Szárnyateregető madarak“, „nyelvöltögető varjak“ is repdesnek feléjük különböző tájakról és szomorú hajótörést jósolnak nekik, ha még öt évig nem maradnak a csendes Ogygiában. Jobbról, a *Duzzogi-határban* házikók tünedeznek szemem elé; de nem egymás mellett, nem szép és barátságos érintkezésben, hanem szét-szórta, egymástól távol állók. Itt is tanárok laknak; de csak kevesen s elhanyagolt, rozoga kunyhók is mutatják, hogy ott a tanárság széthúzó erői kerültek véletlenül össze. Ezek soha a tanári közös alkotásokban részt nem vettek, mindent másoktól várnak, s „Discordia“ templomában, ahol naponként buzgón imádkoznak, lesik azt a bizonyos sült galambot, amely fáradozás nélkül még senkinek a szájába nem repült; — vagy a görög Thersites módjára kicsinylik, ócsárolják, gúnyolják a tanári összességnek „Concordia“-ját, amelyben pedig még a „res parvae“ is hatalmasan „crescunt“.

Sok, igen sok gondolat között hagyom el e két helyet. De, mert nélkülem is megtalálják tanár-

s különösen a ránk következő szent karácsony napok idejét segedelem gyűjtésére használja.

Lelkészek erre buzdítsanak (ne várjanak hatósági kezdeményezésre), ahol van, jótékony nőegyleteket, ahol nincs, jótékony nőket, iskolát, presbitereket, ritka, még meglévő pátrónusokat ebbe a munkába állítsanak, mindenütt alkalmi összejöveteleket, karácsonyi bazárokat rendeztessenek.

E célra pénzt, természetbeli adományokat gyűjtsenek s még a rongyos, ócska ruhákat is összeszedjék s felerészben a helybeli, felerészben az országos mentési akció céljaira fordítsák.

Tudom én, hogy az összes meztelenek felruházása s az összes inségesek felszegélyezése ez úton csak nehezen eszközölhető.

Azt is megértem, ha a társadalomtudósok a szegények alkalmi utólagos segítése helyett a nyomor előzetes kiküszöbölését szeretnék. Én is. Azonban most nem elvekről, hanem életveszélyben forgók mentéséről, szegény, kétségbeesés szélén álló, télvíz idején nyomorgó hit- és vérrokonainkról van szó. Ne habozzunk hát, hanem segítsünk rajtuk, ahogy lehet. Szervezzük a mentőakciót és adjunk is hírt erről, hogy mások is tette buzdúljanak.

Azt olvasom a szent könyvben (Ján. III :

társaim Ogygiáról kifelé, Concordiába pedig befelé a helyes irányt és időpontot, csak folytatom csendben megkezdett pályámat. És, míg így haladok alvilágunk felé, útamat mindenütt *csillagos ég* világítja meg. Fel-feltekintgetek hát rá és látom gyönyörűen ragyogni tanári egünknek azt a 25 csillagát, akiket a letűnt iskolai év folyamán pályamunkáik után a Magyar Tud. Akadémia, a Kisfaludy-Társaság és különböző irodalmi Társulatok, köztük a mi Csokonai-körünk is tüzttek Tanárországunknak derült égboltozatára. Üdvözöllek titeket, új csillagaink, őszinte lélekkel és bár jól tudom, hogy oda való nem „vagyok“, ahol a ti fényetek „ragyog“, mégis szeretlek benneteket ; mert nekem mutatjátok az alvilági utat, társaimnak pedig az irányt és módot, amelyen ti köztetek „itur ad astra“.

Ennyi fény, ennyi csillag ragyogása mellett aztán könnyen el is jutok a tanárok Hadesébe. Hiába ígértek hát számunkra halhatatlanságot holmi kedvező halálozási percentek alapján ! mert én bizony az elmúlt iskolai évről — ha ugyan mind megtaláltam — 52 kartársunkat láttam viszont az alvilágban. És, ha szomorít is e rideg számadat, de másrésről vigasztal az, hogy a mi eltávozott társaink nem szomorú *umbrák*, mint Vergilius alvilágának emberei, akik leviszik magukkal az élet sebeit is ; sem nem öntudatlan lények, akiknek előbb vérből kellene inniok, mint Homerosnál, hogy eszméletre jöjjenek ; — hanem mind *Sokratesek*, akik — mint *Platon* alvilágában történik — nyugodt derűtséggel emlé-

16.) :Ú „gy szerette Isten a világot, hogy ő egyszerű fiát adta érte“. Csodálatos, felséges, utólérhetetlen isteni szeretet, mely így karácsonykor, amikor valósággá lett, talán minket is megindít annyira, hogy ócska holmijainkkal, kevés pénzünkkel, azzal, amink van, szívünkkel-lelkünkkel a szegény berendiek s a többi Berend által jelképezett magyar és székely falvak segítségére siessünk. A jó Isten áldja meg azokat, akik ezt már is megtették, akik nekünk erre példát mutattak. A két grófi gyermeket s a temesvári felsőbb leányiskolásokat. És azokat is, akik nyomukba lépnek.

—Dr. Ferenczy Gyula.

A szétszórt csontok.

(Folytatás és vége.)

Bátor vagyok itt például felhozni az aradmegyei Kispereg községet. Hol áll ma református hitbuzgóság dolgában (no természetesen gazdaság, mondjuk vagyonosodás tekintetében is) ez a Hajdu vármegyéből telepített község sok más telepes községünk felett. Kispereg népe ez idő szerint, szerény tudomásom szerint, nem ismer semmiféle vallásbeli szektát sem ; hiszik ott az egy igaz Istent és a Krisztust úgy mint annak idején odafent Hajdu vármegyében!

keznek a munkás, tiszta mültra, gondolnak a soha el nem múló jövőre. Földi életüket folytatják, de gondtól, bajtól, esetleges sebektől megtisztulva és — óva. Értekeztek hát velem is — sokratesi módon — az erényről, különösen a felebaráti szeretetnek, a kartársi együttérzésnek nemes erényéről és köztünk maradt családjuk sorsáról. Sok kérdésekre feleltem. De különösen arról nyugtathattam meg őket, hogy legújabb tanári szociális intézményünket a régi lankadatlan és soha meg nem hálálható buzgósággal, korrektséggel vezetik első alapítói budapesti központunkban, és még arról, hogy minden kollégialisan érző tanár gondosan őrzi ránk hagyott családjukat tettekkel szerető szívében, nekik maguknak pedig oszlopot, aere perennius, ércnél maradandóbbat emel kegyeletes emlékezésében ; mert a magyar tanár „non omnis morietur“, nem halhat meg örökre.

„Éjfél ütött“, távoznom kellett hát a holtak birodalmából, hogy végre visszatérjek egyszerű otthonomnak gondolatkeltő csendjébe. Ámde e nekem kedves csendig — „kísértetek“ félelmetes hadai között kellett átvonulnom. Szellemeik törtek elő, akiket már rég eltemetett az emberiség. Ez év táján Sokrates lelke kísértett Athenben ; mert az atheni államügyész perújítást akart kezdeni Sokrates egykori perében, hogy ne csak a történelem, hanem a mai legfőbb görög bíróság is rehabilitálja az emberiség nagy bölcsét. Nem régebem meg a franciák adták elő Karthagóban Marius tragédiáját valódi romokon, az antik környezetben — megrendítő hatással. Szin-

Egyek községben. Hasonlítsuk csak össze ezt a felsőbb fekvésű vármegyéből kitelepített községet egy-nemelyik bánsági telepessel faluval s menten megtaláljuk azt az óriási különbséget, amit sokan nem is hinnének, akik az efajta dolgok felett még nem igen gondolkodtak.

Másik nagy bajunk az, hogy amíg Debrecenben alapítványt tartunk fent román diákok számára s örvendünk az úgynevezett bosnyák, török diákkultusznak (ami máskülönb helyes dolog), addig eszünkbe sem jut, hogy kik lesznek hát a jövőben a szétszórt csontok, a bánsági magyarok papjai? Velem, e sorok írójával történt meg éppen az 1905-ik év tavaszán az a különös história, hogy amikor először jöttem Ittebére predikálni, egyik alföldi város rendőrhadnagyától, akinek megelőzőleg a vasúti kupéban bemutatkoztam, azt kérdeztem a zombolyai állomáson:

— Messze vagyunk még Ittebétől?

— Hiszen ön az ittebei református pap, — válaszolt a rendőrhadnagy, — különös, hogy azt se tudja, hogy merre van Ittebe?

Magyaráztam én aztán, hogy nálunk reformátusoknál az a szokás, hogy még szét sem szabad a választás előtt nézni a papnak azon a helyen, ahová megválasztják. Az én útitársam azonban meglehetősen gyanús és kételkedő ábrázattal hallgatta az én beszédemet. Úgy vettem észre, mintha nem hinne szavaimnak, holott tisztára igazságom volt.

A délvidéki missziói lelkészi állások valójában megérdemelnék, hogy odafent a debreceni theológián jó előre utánnanéznének az illetékes faktorok,

hogy kik fognak valamikor a szétszórt csontok között egyházi és nemzeti szolgálatot teljesíteni. Egy kis előkészület, a német, a szláv, a román nyelveknek némi részben való előtanulmányozása nem ártana az itteni tiszteletes és nagyiszteletű uraknak. Mi, bizony, akik ez idő szerint itt szolgáljuk az evangéliom és a magyar haza szent ügyeit, — bocsásson meg a nyájas olvasó e népies hasonlatért, — úgy juttunk ide csekély kivétellel, mint Pilátus a Crédóba.

Fájdalom, nálunk ma még meglehetősen dominál az a nézet, melyszerint a bánság poliglot tájékaira egyedül olyan lelkészek valók, akik csupán magyarul beszélnek, mert így lassanként az idegen ajkú népek is elsajátítják itt-ott a magyar nyelvet. Holott a mai internacionális szagú társadalomban az efajta nézetre a legtöbb helyen rácafol az élet, a rideg valóság.

Hiszen a magyar nyelv terjesztése reánk nézve a kulturális munka jellegével bír. Most már tekintsünk csak az emberi kulturának a legprimitívebb, a legkezdetlegesebb alakjára. Az emberi kultúra bizonyára akkor volt a legkezdetlegesebb állapotában, amikor az őseink a legelső cöveket a földbe leverte. Már az őseink is észrevette azt, hogy az a facölöp könnyebben leverhető a föld kérgébe, ha a cölöp végét kissé megfinomítja, kissé kihegyezi.

A magyarosítás is kulturális munka. Legyen hát előttünk is főcél, hogy nem holmi előkészületlen, mondjuk, kissé csiszolatlan módon, nem abban a bizonyos „ki vagyok, mi vagyok, magyar ember vagyok“ tempóban lássunk ehez a nagy kulturfeladathoz, hanem egy kis alkalmazkodással, egy kis jóakarattal előkészülettel.

házainkban, úgy itthon, mint a külföldön, regényeinkben, sőt a mozikban is megjelennek mostanában az óvilág nagyjai, talán, hogy új erőt meríthessünk belőlök lankadt, vagy nagyon kifárasztott idegeinkbe. Nem egy iskola ad elő eredeti latin, sőt görög szöveggel is klasszikus drámákat, mint legközelebb is egy berlini gimnázium, amely Antigonét játszotta görög nyelvű előadásban nemes érdeklődés mellett szép sikerrel. Kísértetek a régi játékaik, versenyek. Hogy csak hazánkról szóljak, a magyar Olimpiai Bizottság, a MOB, a budai Vörösmarty Stadiont akarna építtetni 3 millió koronás költséggel — görög mintára — világ bajnoki mérkőzések céljaira. És, midőn e „kísérteteket“ rémülve látom visszatérő útam, a másik oldalról meg, hogy még nagyobb legyen irtózatom éjjeli vándorlásomban, saskeselyűket hallok vijjogni, turult s ölyüt látok szállongani, miközben a baglyok is huhognak rémesen. Igen, mert csata, nagy és elszánt csata készül itt, mint Arany „Keveházában“.

A „kísértetek“, melyeket útam látta, nem kísértetek, hanem az antik világ szellemei, akik ősi jogukat vitatják, midőn közénk visszatérnek. Ellenők akar most hadba menni az új időknek, a haladásnak szelleme. Akárhogy nézem is a dolgot, testvére: a régiek és újabb szellemek, az antik és modern tudományok harca lesz itt, mint egykor Thebaében. Bár talán kelleténél jobban is megvan bennem a „parva sapientia“, amellyel „regitur mundus“, mégsem én döntöm el e pert. Azonban, ha közszerint

„informálhatnám“ a peres kérdés legfőbb bíróját: a magyar kultuszminisztert, megkérném őt illendően, hogy ne tegyen úgy, mint egykor Kreon Sophokles Antigonejében, aki a két testvérharcos közül az egyiket meg akarta bélyegezni örök időkre, a másikat pedig felmagasztalni; mert Kreon jogának látszó ítéletéből rettentő a tanulság. Döntse el inkább a testvéri szeretetnek törvényével hivatott bíróját e pert: Az idősebb testvér maradjon meg továbbra is jogaiban; mert hiszen lesz még szükség ezentúl is az achajok „ércingére“; de kiváltságok nélkül legyen, mert a kiváltságok kora már csakugyan lejárt. Viszont az ifjabb testvér: az új, a modern tudományok okkal-móddal teljesen egyenlő befolyást és teret kapjanak iskoláinkban. Mert különben attól tartok, hogy az úgynevezett „közvéleménynek“ ragadozó vércsei és folyton sötétet kereső huhogó baglyai, ha egyszer az iskolára teljesen rászabadítják őket, megölik előbb a klasszikusokat; de, ha e zsákmanya már elfogy, rávetik magukat „Reformok“ alakjában a legmodernebb tudományokra is, mert régi igazság, hogy „naturam expellas furca, tamen usque recurret“.

(Vége köv.)

Én ezen sorokkal kapcsolatban beadom szerény indítványomat a debreceni theológia nagyérdemű professzoraihoz, amely indítvány ennyiből áll: A délvidékről némely alkalommal felyándorolt hittanhallgató urakat méltóztassanak egy kicsit megvallatni, hogy vágyakoznak-e haza, a bánági magyarság közé, a szétszórt csontok tájékára? S ha igen, akkor egy kis kedvezmény nem fog ártani ezeknek a messze földről érkezett fiúknak, abban a kényelmes, takaros kis internátusban azon feltétel mellett, hogy méltó eredményt fognak felmutatni a német, a szláv s esetleg a román nyelvből.

Ne nagyon csodálkozzunk rajta, ha ma még levereő hírek érkeznek a bánágból a színmagyar ajkú vármegyékbe az itteni magyarság nyomasztó helyzetéről. Százados mulasztásokat nem lehet egyszerre kipótolni. Egy pár lelkes, nagyérdemű esperes s néhány kiváló világi ember nem képes itt egyszerre új eget és új földet teremteni, ha egyszer onnan felülről a magyar államtól s a mi máskülönbösen jó öreg kollégiumunkból egy pár biztató dikción s egy kis anyagi segítségen kívül, alig kapott valamit a szétszórt csontok siralmas tájéka.

Itt az idő. A szerbek odahaza, Petér király hazájában egy nagyot léptek lefelé, délfelé, Mohamed karesú mecsetes városai felé. Mi magyarok ha nem terjeszkedünk is délfelé, tartsuk meg legalább a szellemi kultúra fegyvereivel a magunk számára a bánágot, azt a földet, amit idecsatolt a nagy természet, az Isten hatalma is az aldunai sziklás bércekkel a mi magyar hazánkhoz.

Ha még egyszer olyan helyzetet ad a magyarok Istene (óh, bár engedné minél előbb!) a magyar kormányoknak, hogy az itt csaknem évről-évre szétparcellázott nagy birtokokon új telepítést kezdhet, telepítsen ide tiszta fajmagyar családokat a hajduságból, a kunságból, az ősi Szabolcs, Szatmár, Bereg vármegyékéből, avagy Cegléd, Füzesabony, Miskolc környékéről. Ha pedig a közel jövőben papra, tanítóra, vagy bármilyen rangú állami tisztviselőre lesz szüksége a bánágnak, kövesse a magyar állam és a magyar református egyház is a nagy német birodalom példáját, ahol a legképzettebb, a legjobb készültsgű hivatalnokokat Elzász-Lotharingiába küldik.

Ilyen módszer, ilyen eljárás mellett az Isten is meg fog segíteni bennünket; ilyen munka mellett testet fog ölteni, valóra fog válni Ezékiel próféta látomása a szétszórt csontokról és a megelevenedő tetemeikről. Így el fogjuk érni azt, amire minden jóérzésű, becsületes magyar ember vágyakozik, hogy tudniillik a régi jóhírű bánág nemcsak földrajzilag s közigazgatást illetőleg lesz a miénk, hanem miénk lesz valójában, lelkestől festestől, a mi szeretett magyar hazánké.

Baráth Imre.

Amerikai Levél.

Az „Anyák Nyugdija” c. alatt, már e lapokban is ismertetett érdekes amerikai törvény, mely az Egyesült-Államok több államában elfogadott és érvénybe is lépett, egy újabb hasonló humánus és szintén a nemes ker. szeretet átérzéséből fakadott törvényjavaslat megalkotását eredményezte ugyan-

abban az államban, Illinoisban, honnan az „anyák nyugdija” c. alatt ismert törvény hódító útjára elindult.

Illinois állam törvényhozása ki akarja irtani a köztudatból és a törvényből az ú. n. „törvénytelen” gyermek fogalmát.

Igazán megcsudálható dolog, hogy a keresztyén-ség szelleme által szaturált társadalomban, még hozzá oly demokratikus országban, minőnek méltán tartjuk Amerikát, máskülönbösen egyáltalán bárhol a világon is, miképen tarthatta fenn magát a régi kornak az az embertelen felfogása, mely annak a tehetetlen gyermeknek a homlokára, ki nem oka az ő világrajövetelének, születése pillantában odanyomja a törvénytelen-ség megszégyenítő bélyegét! Ha természetes dolognak tarthatjuk is azt, hogy különbség tétessék a családi élet körén belől, az egyugyanazon férfitől, de két különböző nőtől származott gyermekek között és szinte lehetetlennek tartjuk azt, hogy az ilyen különböző származású gyermekek, habár egy atyjok van is, egyugyanazon család meleg körben növekedjenek fel, de az érthetetlen, hogy miért kelljen a szülők bűne miatt a bűnhődés teljes terhét az ártatlan gyermekeknek magukra venni és viselni az egész életen keresztül.

A törvényjavaslat úgy contemplálja rendezni a dolgot, hogy *érvényes* legelőször is azt mondja ki, hogy *minden gyermek*, mely oly férfitől és nőtől származik, kik mincesenek ugyan törvényes házasságban, de a köztük megkötendő házasságnak semmi akadályja nincs: tehát az ily viszonyból származó gyermekek *épen olyan* törvényes szülött gyermekeknek tekintendők, mintha az apa és anya törvényes házasságot kötöttek volna már egymással. Más szóval, illetve a törvényszöveg explicit rendelkezése szerint is, a gyermek születése az apa és anya között egyszersmind a házasság *érvényes* való megkötését is jelenti, mely a formáság mellőzése nélkül is érvényes házasságnak tekintetik, feltéve természetesen, hogy a felek házasságkötésének törvényes akadályja mincesen. A javaslat további rendelkezésében kimondja, hogy az ily házasságok és a szabályszerűen kötött házasságok között a polgári hatóságok, törvényszékek semmi discriminációt ne tegyenek. A válópörök egyiknél épen úgy viendők végbe, mint a másiknál. Jogi tekintetben is, az eddigiekből természetszerűleg következik az, a nő és gyermekek a férfi minden vagyonának törvényes örökösei.

Ha házasságban levő férfitől és házassági viszonyon kívül élő nőtől származik gyermek, vagy származnak gyermekek, ezek a férfi nevét nyerik és épen oly törvényes származású gyermekeknek tekintendők, mint azok a gyermekek, melyek a férfi törvényes házassági viszonyából vannak. Az ily gyermekeket illetőleg az apa nem kötelezhető ugyan arra, hogy ezeket többi gyermekeivel *együtt* nevelje, mindazonáltal *jogilag* a többi, törvényes szülött gyermekekkel, *egy szinten* állanak, a férfi nevét viselik s az illető férfitől való származás minden társadalmi előnyeit élvezik.

Érdekekkel várhatjuk a javaslat sorsának kifejlését és a kérdés körüli érdekes vita lefolyását.

*

Baptista biblia. A külöcködő baptista felekezet, még az oly türelmes amerikai spherában sem tud magának sympathiát szerezni. Dacára annak, hogy lünettően exhibitálja kálvini hitelveit, sőt még a predestináció dogmáját is kisajátította magának, csak hogy *református* felekezetnek tartassék, még az egyet. református világszövetségbe sem sikerült neki bejutnia, melynek kebelében pedig helyet foglalnak a világ összes prot. hitfelekezetei, amelyek nevezetesen a kálvini alapon vannak berendezkedve.

A baptisták, különösen Amerikában, régóta elégedetlenkedtek a Biblia angolnyelvű fordításával, melynek készítésében egyébként annak idején, mikor az American Revised Bible készült volt, ők maguk is részt vettek. Irodalmi Szövetségük tehát, mely, meg kell vallani, hámulatos propogandát fejt ki a baptizmus terjesztése érdekében az egész földkerekségre kiterjedőleg, a felekezet izlésének megfelelő, bátran célzatosnak is mondható új Biblia fordítást készített a felekezet hívei kizárólagos használatára. Ebben a munkában a baptisták legkiválóbb bibliatudósai vettek részt. Az egyház egyeteme azt remélte, hogy a nagyarányú szellemi és anyagi befektetés eredményeképpen egy oly Biblia birtokába jutnak, mely a felekezet hitelvei álláspontját is nagyban fogja megerősíteni. Ebbeli várakozásukban azonban csalódnunk kellett, mert a baptista Biblia lényegileg miben sem különbözik a Bitt Biblia terj. társulat által forgalomba hozott revideált Bibliától. A feltűnőbb eltérések következők:

A hapt. Bibliában az *Ádám* szó helyett mindenütt *Ember* szó van használva, vagyis a faj az egyed helyett. Továbbá az ó-testamentumban az „Úr Isten” kifejezés helyett mindenütt a „Jehova Isten”. Az Új Testamentumban a „keresztelés” szó helyébe mindenütt a „bemerítés” kifejezést tették, hogy következetesek legyenek önmagukhoz. Az Uri imánál a doxologia el van hagyva, mivel azt tudósai interpolációnak tekintik.

*

Elmaradva a világtól. A pápás egyház és annak méltóságai Rómában nagy készüléket tettek volt arra nézve, hogy ez idén fényel és a szokásos vakító pompa kifejtésével ünnepeljék meg ama győzelem emlékét, melyet Nagy Constantin császár Kr. u. 313-ban, Rómában az ő ellenségei felett aratott és amely győzelem bekövetkezte, mint a történelemből tudjuk, oly kedvező fordulatot adott a keresztység ügyének, hogy a ker. vallás államvallássá lön, sőt maga Konstantin is felvette azt halálos ágyán. Ennek a döntő ütközetnek 1600-ik évfordulója alkalmából Róma városának egyik feltűnő terén szobrot akartak állítani, amihez természetesen a városi tanács engedélyét kellett kikérni. A város liberális gondolkozású polgármestere, az ismert Náthán, visszavetette a kérvényt azon megjegyzéssel, hogy a szobor tervezett felirata sértő az államra nézve. A pápisták ugyanis azt tervezték, hogy az emlékmű talpzatába ezt vésetik: Készült Pius pápa uralkodása alatt. Náthán polgármester észrevette a csalafintaságot s ezt írta a kérvényre: „Készült III-ik Victor Emánuel Királysága alatt”. Így az emlékmű felállításából aztán nem is lett semmi.

*

Amerikai segítség a csehországi református egyháznak. Az elnyomott helyzetben levő, anyagi alapok hiányában fejlődésében megakadályozott cseh református egyház az amerikai református hittestvérek ismert nagylelkűségéhez apellált segítségért. És nem hiában. A Református Egyházak Világszövetségének Amerikai szervezetében, melynek a neves történész, dr. James Good az elnöke, bizottság alakult, mely felkarolta és magáévá tette a csehországi református egyházak megsegítésének szent ügyét. A bizottság Pittsburgban tartotta gyűlését és a tanácskozásokba bevonta az összes helyi és közeli református és presb. lelkészeket. A gyűlés nagy lelkesedéssel határozta el, hogy évi 4500 dollárral (közel 30 ezer koronával) fogja öt éven által segíteni a cseh református nemzeti egyházat. Az amerikai bizottság csupán azt kérte, hogy az évi adományösszeget egyenlő részletekben 15—15 küzdő gyülekezet között osszák ki, úgy, hogy minden esztendőben más gyülekezetek részesüljenek a segélynyerésben. Mily megragadó példája a hittestvéri közös szeretet átérzésének és a segítő szeretet megnyilvánulásának. Nem ártana e szeretetet és segítőkészséget a mi véreink és hitfeleink javára sem lekötni és biztosítani.

Harsányi Sándor,
homesteadi és vid. ref. lelkész.

Pató Károly.

1833—1913.

Folyó évi szeptember hó 17-én kísértük el a minden élők útján a nagyváradai temető kertbe.

Nem volt váratlan az enyészetnek ez a diadalma; hiszen ahhoz a 80 esztendőhöz, amit a zsoltáriró is az emberi élet végső határának jelez, a küzdelmeknek, a pótolhatatlan veszteségeknek és a minden erőt megemésztő szenvedéseknek hosszú tábora csatlakozott.

Az elmúlt év októberében temettük el munkás feleségét, küzdelmeinek hűséges osztályosát, Asztalos Borbálát. Azóta, mintha megfogytak volna életkedve, mintha az a csendes sírhalom, ott a köröszegapatii lombhullató akácok alatt, megpecsételte volna az ő további sorsát is! Az addig életvidám, folyton munkában élő böles aggastyán alig pár nap alatt összeroppant. Szerető szíve sehogy sem tudott beletörődni abba az elhagyatottságba, ami reá szakadt. Fölnevelkedett gyermekeit régen, messze elszórta mellőle a mi legkérlelhetlenebb zsarnokunk, a mindennapi élet, s nem lehettek vele, amikor olyan nagy szüksége lett volna egy szerető, megértő gyermeki szívre, vigasztalóra, ápolóra.

E váratlan csapás után, éppen tanácsunkra, házának elrendezésével, a folyó év januárjában egy évi szabadságot kért egyházmegyénktől, s egymás után keresi fel Erdélyben lakó gyermekeit, hogy közöttük, az ő boldogságuk látásában találja fel itthon elveszített boldogságát. Innen, szeretteinek köréből nagy megnyugovásról, meglegedésről tanúskodnak kedvelt káplánjához írott levelei: s csak későbbben mikor az ideai szokatlan időjárás miatt rendkívül

élessé vált hegyi levegő csaknem állandóan szobára kárhóztatta, kezdett panaszkodni s haza vágyakozni a város zajából az ő csendes falujába.

Július végén tényleg haza is jött. De a levegő-változtatás már nem segíthetett erőtlenné vált szervezetén. Sorvadt napról-napra, úgy, hogy gyermekei, akik féltették egy hosszabb út fáradsalmaitól, abban a reményben, hogy a gondosabb ápolás és az állandó orvosi felügyelet még visszaadhatja meggyengült erejét, ideiglenesen Nagyváradon, a biharmegyei köz-kórházban helyezték el.

Amde jó szándékuk még sem hozta meg a kívánt eredményt. A megtört aggastyán, akit gyermeke szeptember elején megkönnyebbülten hagytak ott Nagyváradon, 14-én este 8 órakor csendesen, szinte észrevétlenül elhunyt. Koporsója felett a halottas háznál Sulyok István bihari esperes mondott igen szép, megindító imádságot, a sírnál pedig Percz István körösnagyharsányi lelkész vett tőle búcsút.

Életrajzi adatai főbb vonásokban a következők:

Született 1833-ban a szatmármegyei Matolcsón. Elemi iskoláit szülőföldjén, középiskoláit Sárospatakon, a theológiát Debrecenben végezte jeles eredménnyel.

Mint korán árvaságra jutott ifjú, akit az élet egyenesen a maga erejére utalt, a theológia elvégzésével, 1858-ban Kismarjában lesz rektor. Innen hívja meg 1861 június 16-án a körösszakáli egyház lelkész-tanítóul.

Tulajdonképeni élethivatása itt kezdődik. Ebben a kicsiny egyházban, amelyik ma már csekély népességének dacára is egyike a legjobban situált egyházaknak, odamenetelé alkalmával csak romokat és kiáltó szegénységet talált. Temploma nincsen. Parochiája, iskolája düledezőfélben. Szegény, anyagiakkal küzdő, s az egyházfenntartás terhei alatt roskadozó atyánkfiaira nem számíthat, s éppen ezért a továbbfejlesztés eszméjének sima, megnyerő modorával a kath. vallásu földesurakat nyeri meg, s jóformán tőlük s az ő segítségükkel teremti meg azt az erőforrást, amelyből később a díszes templomot, paróchiát s iskolát felépítik.

Körösszakálból Magyarhomorogra rendeli át az egyházmegye, amely eddigi sikereiből korán felismeri nem közönséges szervező tehetségét. Itt a tagosítás alkalmával az egyház részére 25, az iskola részére 19 hold földet szakított ki fentartási alapok gyanánt.

Magyarhomorogról, pár évi működés után Erdőhegyre megy. Itt az egyház anyagi megerősítése mellett szervezi a szintei leányegyházat. Utolsó állomása a körösszegapátii volt, melyet 1889 október 1-én foglalt el. Itt templomot, iskolát épít, s kitartóan fáradozik egyháza megerősítésén, s a semmiből, úgyszólván saját magára támaszkodva szerezi meg az egyház számára azt a 42 kat. hold földet, amely ma már évi 600 korona tiszta hasznot hoz az egyház pénztára javára.

E rövidre fogott, száraz adatokból is látni való, hogy milyen alapvető irányú volt a megboldogultnak a munkássága. Irányt jelölt, maradandó alkotásokat hozott létre mind a négy egyházában. Nem kereste a maga hasznát. Az elsőnek a közt és annak előbbrevitelét tekintette. És mégis nem tartozott hívei körében a népszerű, a bálványozott emberek közé. Jó szándékait, alapvető munkáit a legtöbben félre ma-

gyarázták s nagyon kevesen méltányolták. Bűnéül róvták fel, — jó kálvinista szokás szerint, — ami erénye volt, hogy hű és igaz vala egyházához. Más pályán bizonyára nemcsak elismerik, hanem jutalmazták volna is a közjó előbbre vitelén elpazarolt talentumaiért; míg itt minálunk a legtöbb esetben csak gáncsolták s egyedüli jutalma az volt, amit lelkiismerete tiszta öntudatában talált.

Boldogult társunk! Te már megnyugodtál azoktól a nehéz küzdelmekről, amelyekben forgolódtál, mint lelkünk királyának jó vitéze. Tudjuk „a te cselekedeteidet és a te fáradságodat és türeseedet! Teréhvél megterhelte té és elszenvedted, és az Ő nevéért munkálkodtál és nem fáradtál el“: semmit ne félj azért mindazokban, amelyeket elszenvedtél, hív voltál mindhalálig, s bizonyára megadatott neked az örökéletnek koronája.

Isten veled! Legyen te neked a mi hitünk szerint!

Körösmenti.

Debrecen sz. kir. város Magisztrátusának felírata

Mária Terézia királynő ama rendelete ellen, amelyben a céheket a katolikus körmenetekben való részvételre kötelezi.

Latin eredetiből közli: **Herpai Gábor.**

(Folytatás)

Hogy pedig annak kifejezéseért, hogy lelkiismeretükről gondoskodnak, makacsoknak ne látszanak, alázatosan kértek bennünket, hogy ebben a dologban Felsőgedhez, legkegyelmesebb királynőnk-höz tegyünk jelentést kifejezve okaikat s hogy az ő lelkiismeretük szabadságáért és békéjéért, amennyire csak tőlünk telik, térdre esve könyörögjünk.

Mert jóllehet az intézvény eme szavai: „amikor Ő Felsőge kegyelmesen megengedi mindazokat, amik az előzőekben foglaltatnak s hogy végül kegyelmesen megengedi, sőt akarja, hogy mielőtt az általános céhtörvények elkészülnek, maguk a mesteremberek készítsék el saját céhtörvényeik tervezetét“ — nyújtanak némi reményt aggodalmaikkal szemben, mégis közelebből megvizsgálva azokat kétségben maradnak afelől, hogy az előterjesztett nehézségek sem a megerősítést, sem a megtagadást nem foglalják magukban. És mivel a rendelet azt parancsolja, hogy kiváltságaikat a mostani rendszernek megfelelőleg állítsák össze, nem tudják, hogy vajjon ez másképen, mint más városok némely társaságainak engedélyezett kegyes kiváltságok példájára, amelyekbe — hallják, hogy az olyan fajta vallási szertartások megtartása is benne van —, megengedtetik-e, vagy nem?

Indíttatva tehát nemcsak a legalázatosabb kérésektől, hanem a Tanács közbenjárását kérők nagy számától is, de áthatva különösen magának a dolognak felettébb való komolyságától, térdeinket meghajtva csúszunk Felsőged trónusához és mielőtt a felterjesztett kérvény megvilágosításába kezdenénk, azt kérjük Felsőgedtől, hogy ama kitűnő és az egész világ előtt ismeretes szeretetéből kifolyólag,

amellyel a jog és az igazság iránt viseltetik, engedje meg nekünk, hogy azokat, amelyek e tárgynak a kitisztázására vonatkoznak, a legnagyobb és leg-hódolatteljesebb tisztelettel bár, de mégis világosan, őszintén és bátran előterjeszthessük s hogy Felséged mindazokat, amiket előadnak, jóakarattal meghallgatni és legbölcsebben megvizsgálni méltóztassék!

Mert az léend igazságos Felséged részéről, hogy ebben a nagyfontosságú dologban, amelyben nemcsak azokról van szó, amik e földi élet folyására s annak múlandó és hiábavaló javaira vonatkoznak, hanem azokról is, amelyek az örök életnek boldogul, vagy boldogtalanul való végnélküli folytatására vonatkoznak, mert hiszen a kötelezettségről tárgyal e kérdés, amellyel Felséged alattvalói a királyok királyának, a fejedelmek fejedelmének, a mi Megváltónknak a Jézus Krisztusnak vagyunk elkötelezve, tehát az leend az igazságos Felséged részéről, hogy minden véleményt és érvef meghallgat és megfontol.

E kötelezettségről pedig amaz örök utolsó ítélet alkalmával mindenki maga magáért fog megfelelni és senki sem fog a más lelkiületéért, vagy kezeségeért, hanem csak a saját magáénak általa megállani, vagy elesni, mert szükséges, hogy mi mindnyájan megálljunk a Jézus Krisztus ítélőszéke előtt, hogy kiki számot adjon magáról aszerint, hogy jót vagy rosszat cselekedett a testben. (II. Kor. V. 10.)

Azok a szertartások pedig, amelyeket a helvét hitvallású mesteremberekre ilyen módon rá akarnak erőszakolni: a római kath. egyházban szokásos processiók, vagy ünnepi körmenetek és miseáldozat.

Hogy pedig mindkettőről kezdettől fogva mennyit versengtek, írtak, vitatkoztak nemcsak Magyarországon, hanem a kereszténység minden zugában és szögletében, különösebben pedig a német birodalmi gyűléseken V. Károly császár uralkodásának idejében, mindazokat elősorolni akarni nem volna más, mint Felséged jóságával és türelmével meggon-dolatlanul visszaélni.

Ezért mi csak azokat hozzuk fel; amik a gondolkodó elmék előtt önként ajánlkoznak és szinte kínálkoznak az előadásra.

1. Midőn a miseáldozatban a sákramentumot, vagy az Úrnak testét istentisztelet tartásával, vagyis valóságos Isten gyanánt imádják, a római katolikusok, akik azt hiszik, hogy maga Jézus Krisztus, az örök Isten és örök ember, testileg jelen van abban és ezért hittel imádják, nem cselekszenek lelkiismeretük ellenére; de ha a Krisztus teste csak sákramentomilag és lelki képen van jelen az úri Szent vacsorában, testiképen pedig semmi sincs ott a megszentelt kenyéren kívül, amint ezt a helvét hitvallásúak hiszik és vallják, akkor világos, hogy iszonyú bűn volna magukat arra kényszeríteni, hogy lelkiismeretük, sőt magának az Isten imáadásának természetellenére Istent megillető tiszteletben részesítsék azt, amiről azt hiszik, hogy csak kenyér és semmi más, mégha megszentelt sákramentomi kenyér is. Elismerik ezt magok a katolikus theologusok is, akik közül elég legyen megnevezni *Bellármint*, *Richeliust*, *Antonius* és *Ambrozius* kampsanusi érseket, kik közül az utóbbi Kajetan dogmái ellenében e szavakkal fejti ki véleményét: „Nem szent az ostya, mert nem egyszerűen Isten és Krisztus

gyanánt imádjuk, hanem csak annyiban, amennyiben a kenyér és bor színe alatt jelen van a Krisztus; ezért tehát, ha nincs jelen, nem Krisztusnak, hanem teremtménynek adják az Istent megillető tiszteletet: ez pedig bálványimádás“.

2. Mindamellet nem lehetetlen, hogy tévednek a reformátusok akkor, ha azt hiszik, hogy Jézus Krisztus saját képei és testileg nincs jelen a sákramentomban, mert ahhoz, hogy valaki lelkiismerete ellenére cselekedjék elég tévesen hinni azt, amit cselekszik, de aminek nem kell szükségkép úgy lennie.

Am, ha tévednek, nem könnyelműségből, vagy ellenkezési szenvedélytől indítva, vagy akármi-féle emberi tekintetből, hanem a legkomolyabb érvektől meggyőzve tévednek, mikor tagadják a kenyér átváltozását és érveik, amelyeket részint a józan észből, részint a szentírásból és az ókor atyáinak bizonyágaiból merítenek, oly nagy súlyúak, hogy a katolikus theologusoknak ugyancsak dolgot ad, valahányszor azokat megcáfolni próbálkoznak.

És mivel cáfolják és sok évek fáradságaival sűrű köteteket írnak össze, amint történt ez most is hazánkban, már magával ezzel megbizonyítják, hogy a helvét hitvallásúak érvei épen nem megvetendők, hanem mindenképen olyanok, hogy az emberek lelkiismeretét, — tévesen-e, vagy nem, azt most nem keressük, — képesek gondolkodóba ejteni, sőt le is nyugózni, amint ezt a római kath. egyház legvitézesebb bajnoka *Bellármint* bibornok is elismerte.

Az Urvacsoráról írt könyvében (10. rész 3. fej.), mert bár azt mondja világosan, hogy az átlényegülésről akar írni, mégis megvallja, hogy abban méltán lehet kételkedni, ha vajjon úgy van-e, mivel a legtudósabb és legélesebb eszű férfiak, mint pld. *Scolus*, ellenkező értelemben vannak.

VI. Hadrián pápa, a Quodlibet X. szakaszában a Konstanci zsinat tekintélyét kötve kételkedéssel fogadja a sákramentom imáadását: „Imádlak téged, *ha Krisztus vagy*“; mennyivel inkább kételkedhetnek hát a helvét hitvallást követők, akik semmiféle világos bizonyosságot nem találnak erre nézve a szentírásban és a legtudósabb és legélesebb elméjű bibornok-ról, sőt magáról a pápáról is azt látják, hogy kételkednek!?

Tehát, vagy tévednek a helvét hitvallást követők, vagy nem: a miseken és körmenetekben, amely alkalmakkor ugyanis a sákramentumot istent megillető tisztelettel imádják, meg nem jelenhetnek s az ilyen istentiszteleteken részt nem vehetnek, ha csak lelkiismeretükkel ellenkezésbe jönni nem akarnak.

A római kath. egyházból való kitérésnek is ez a legfőbb oka, — a többek között — a protestánsokra nézve, hogy a misén nem akartak jelen lenni és hogy azt mondták, hogy ők lelkiismeretük sérelme nélkül azon jelen nem lehetnek.

3. Ünnepi körmenetek történnek a szentek tiszteletére is, akiket a római katolikusok könyörgésekkel és énekekkel hívnak segítségül sétálgatás közben. Távol legyen, mintha a helvét hitvallásúak Istennek szentjeitől, akiket ilyenekké tett, a kellő tiszteletet megtagadnák, mert hiszen azt tanulják, hogy szülőiket, a felettük álló hatóságokat s minden halandók között pedig első sorban a királyt kell tisztelniök,

*

hogy ne tisztelnék a szenteket, különösen a legszentebbet a boldogságos szűz Máriát, mindamellelt azt tartják a smyrnai vértanúval, Polycarpussal: *Istennek a fiát imádjuk; a vértanúkat és bármely más szenteket, mint Istennek tanítványait és követőit pedig szeretjük, amint illik, királyukért és mesterükért kimutatott igen nagy jóakarattukért, akiknek mi is bárcsak társai, vagy tanítványai lehetnénk!*” azonban tőlük minden vallásos tiszteletet megtagadnak a helvét hitvallásuk megemlékezően sok más mellett arról, amit Pál apostol oly hevesen hány szemére a galáciabeli gyülekezetnek, hogy t. i. „*az Istennek tiszteletét elfordították azokra, akik természetüknél fogva nem Istenek*”, (Gal. IV. 8.) amint ezt megvallják maguk a római katolikusok is.

Közbenjárókul sem ismerhetik el őket a helvét hitvallásuk Istennél, mivel maga Pál apostol mondja Timótheushoz írott levelében: „*Egy az Isten és egy a közbenjáró Isten és ember között: az ember Jézus Krisztus*” (I. Timóth. II. 5.); nem fogadhatják el a scholasticusok megkülönböztetéseit, szószálhasogatásait sem semmiféle emberi, vagy egyházi rendelkezéseket, melyek maguk is emberi művek, mert az apostoli felfogástól — a szó szoros értelmében határozottan és szigorúan, — egy hajszálnyira sem térnek el a helvét hitvallást követők.

Amikor tehát az ünnepi körmenetekben részt venni kényszerítettnek s amikor azt parancsolják nekik, hogy a szenteknek azt a tiszteletet adják, amely egyedül Istent és az ő örök Fiát a Jézus Krisztust illeti: Isten ígéből meggyőződve az elmondottakat hiszik és vallják lelkiismeretük szerint.

(Folyt. köv.)

Erdély problémája.

— A konvent téli ülése. —

Enyhe decemberi délelőtt kezdte meg ma rendkívüli ülését az egyetemes konvent, hogy a tőkekamat-segély kiosztásra váró 100,000 koronáját felossza, egyes adósegélyi ügyeket megállapítson, a zsinatnak jövő évre való összehívására az előkészületeket megtegye s a halasztást nem tűrő egyház-kormányzási dolgokat elintézzé. A megnyitást teljesen szokatlanná tette az a körülmény, hogy 4 püspök széke maradt üresen, dr. Antal Gábor konventi elnöké, akinek betegsége fölött táviratilag fejezte ki részvétét a konvent, Fejes Istváné, aki már nem is tér oda vissza többé; dr. Baksay Sándoré s dr. Baltazar Dezsőé, akik mindketten beteg ágygal cserélték fel a kipárnázott karos székeket. A megnyitás tehát meglehetősen szomorú hangulatban történt, amelyet csak fokozott a gróf Degenfeld József világi elnök által bejelentett halálesetek — Tisza Kálmáné, dr. Mathews és Claparede Sándor — jegyzőkönyvi megörökítése.

Egy napi élettartammal indult a konvent, az ügyrend második száma azonban csakhamar meggyőzte a legnagyobb mértékben sietőket is, hogy a konvent nem tudja elvégezni a reája váró teendőket. A tőkekamatsegély 100,000 koronájának felosztása volt ez, amely nem is mutatott előre semmi ilyes veszedelmet s talán minden felszólalás nélkül le is

pergett volna, ha bele nem sir az erdélyi kálvinizmus fényes multja s jelen tragédiája, egykori káprázatos álma, ma pedig koldus tarisznyája. Ez azonban egymaga lefoglalt a tárgyalásra álló idő anyagból teljes 2 órát s illuzóriussá tette az egy napos konvent gondolatját.

Az első érdemleges tárgy az egyetemes adóalap végrehajtó bizottság jelentése volt, amelynek kapcsán a konvent tudomásul vette a bizottság által megállapított adósegélyeket s kimondotta, hogy új adósegély kérvényeket csak 1914 március 31-dikéig fogad el, kivéve az újonnan alakult egyházakét, amiket később is tárgyalás alá vesz. A már beadott vagy ezután beadandó kérvényekre 1914 jan. 1-től utalványozza és folyósítja a segélyt. Elhatározta azt is, hogy a tandíj kárpótlás kérvényezésének elmulasztásáért hivatalból megindítandó fegyelmi eljárásra fogja utasítani az egyes egyházkerületeket s a vétkesek ellen kártérítési pert indít. A kártérítés összegét a tandíj kárpótlással fedezendő ideiglenes segélynek, mint évjáradéknak mennyisége fogja képezni.

Itt került aztán be a konventi székházba az oláh tenger közepén sülyedező sziget, a színét vesztette templom, az elnéptelenedett eklézsia, a magyarság legégetőbb szociális problémája: Erdély problémája. Ami élehetetlenségünk, a mi tehetetlenségünk bizonyítványa. Mint előbb mondva volt, a tőkekamat segély kérdésében került a zöld asztalra. 100,000 korona került kiosztásra. Ennek a 100,000 koronának az egyetemes adóalaphól történt kihatása gróf Tisza István miniszterelnök eszméje volt, — sajnos, hogy ő sem lehetett jelen a mai ülésen, mert bizonyára hozzájárult volna egy értékes beszéddel az eszmék tisztázásához, — abból a célból, hogy egyes már adósegélyben részesülő egyházközségek nyerjenek belőle rendkívüli szükségleteikre fedezetet. A bizottság a 42—1913. sz. határozat értelmében felosztotta a kérdéses összeget s az arról szóló szerves javaslatot terjesztette a konvent elé. A javaslat az egyes egyházkerületek részére már régebben megállapított kulcs szerint való felosztást tükrözte vissza. A javaslat szerint, — lehetetlen az egyes tételeket itt felsorolni, mert átlag 200—400 koronás egységek, nagyobb egység mindössze is kettő van, ú. m. a zólyomi 1200, a hajduszoboszlói 1600 korona, — az egyházkerületek között felosztott végösszeg ez: Dunamellék 15,005. Dunántúl 16,250. Tiszáninnen 16,390. Tiszántúl 35,155. Erdély 17,200 korona. A bizottság javaslatát dr. Baksa Lajos konventi előadó terjesztette elő s rövid indokolás után ajánlotta elfogadásra. Ekkor Nagy Károly, az erdélyi egyházkerület főjegyzője állott fel szólásra s egy rendkívül tartalmas beszédben bedobta az erdélyi mentő akció kérdését egyházi életünkbe. Beszéde során többek között ezeket mondta:

„Igazságérzetünkkel nem tartjuk összeegyeztethetőnek a bizottság előterjesztését, mert a tőkesegélyek megállapításánál a 22 év alatt nyert átlagos kulccsal állapították meg a 100,000 koronából az egyes egyházkerületekre jutó százalékot. Ennek a megállapításnak az lett az eredménye, hogy a dunamelléki tizenhat, a dunántúli tizenhatsz, a tiszáninnen tizenhat, a tiszántúli harminchárom, az erdélyi egyházkerület pedig tizenhat százalék segélyt

kap. Az ilyenformán megállapított segély, habár az előterjesztés nem is mondja ki kifejezetten, nagyjában e lélekszám percentjének felel meg. A töke-segélyt viselő országos közalap megalkotói nem azt akarták, hogy e lélekszám szerint adják a segélyt, hanem a tényleges szükségét rendelték annak céljául. A segélyezés mértékének megállapításához 2 kulcs kínálkozik, az anyaegyházközségek száma, amelyeknek egyházi berendezéséről van itt szó és a lélekszám, akik között a teher megoszlik. E tekintetben a statisztika azt mutatja, hogy a magyarországi református anyaegyházközségek 27%-a esik Erdélyre, míg a nagy népességű Tiszántúlra 23 és fél %, a Tiszáninnenre 21 és fél %, a Dunántúlra 16%, a Dunamellékre pedig 12%. Erdély a maga 450,000 lélekszámaival több anyaegyházközséget tart fenn, mint a tiszántúli egyházkerület a maga 1.200,000 főnyi lakosságával. Kétannyinál is többet, mint a dunamelléki kerület az ő 480,000 lelkével. Erdély anyaegyházközségeinek a népességi átlaga tehát sokkal kisebb, mint minden más egyházkerületben. Körülbelül 100—120, szemben a Tiszántúl 1000—1500 átlagos egyházközség népességével. Tehát míg Erdélyben egy egyházközség berendezése száz embert terhel, addig a Tiszántúlon ez a teher több ezer ember vállán oszlik meg. Ha ehhez vesszük még az erdélyi, nemzetiségileg veszélyeztetett és vagyoniilag gyengébb állapotban levő magyar református lakosság helyzetét, a méltánytalanság még szembeütőbbé válik. Igaz, hogy a konvent egyik nagy tekintélyű tagja azt tartja, hogy 100 ember számára nem kell egy anyaegyházközséget fentartani, de amilyen helyes lehet ez az álláspont önmagában, épp oly veszélyes lehet ez a nemzetiségi tengerben a magyarságot küzdő erdélyi egyházkerületre nézve. Az erdélyi egyházkerület ugyanis az unióba való belépése által elesett attól a kedvező helyzettől, hogy súlyos nemzetiségi helyzetére való tekintettel a kormánytól külön segélyben részesüljön; jöllehet az ilyen segélyezés előnyeit élvezzi az alig 70,000 lelket számláló unitárius egyház, amely több államsegélyben részesül, mint a református egyház; sőt a szászok és a római katolikus püspöki megye is. És ha valaki arra hivatkozik, hogy Erdély kevés iskolát tart fenn és így anyagilag kedvezőbb helyzetben van, mint a többi egyházkerület, ennél a pontnál figyelembe kell azt venni, hogy az erdélyi kerület átadta iskoláit az államosítás első felbuzdulásakor s az akkori viszonyok szerint átadta az iskolai vagyont is, sőt a legtöbb helyen ma is viseli az állami iskola fentartásainak költségeit. Másfél millió korona értékű vagyont adott át ekkor a kerület az államnak. Ezeknek a körülményeknek a figyelembe vételével kérem az erdélyi magyarság érdekét szolgálni s a segélyezésnek kulcsát az anyaegyházközségek számával egyenes, a népesség számával pedig fordított arányban megállapítani. És ha van valami magyarság az államban, kormányban, testületekben, vagy a református egyházban, akkor nekik Erdélyt megtartani és erősíteni ezután is kötelességüknek kell tartaniok. Határozati indítványt is nyújtott be s azt kérte meg benne, hogy a bizottság dolgozzon ki a delután egy új javaslatot s terjessze azt be a másnapi konvent elé. A siri csendben végig hallgatott beszéd után György Endre állott fel szólásra és a tőle megszokott tárgyilagossággal,

klasszicitással kelt a javaslat védelmére. Dr. Boér Elek egyetemi tanár szintén Erdély érdekei mellett állott síkra, majd Nagy Károly próbálta meg még egyszer felkelteni a készséget Erdély megmentése érdekében, amikor az előadó zárszó címén bezárta a mindvégig izgalmas, tartalmas és tanulságos vitát. Minden magyar ember szíve megdobban arra a szóra, — mondotta, — amely Erdély nevét említi. De ha a kormány nem tudja Erdélyt megmenteni, akkor nem tudja megmenteni a szűkös anyagi eszközökkel rendelkező református egyház sem, amelynek életnyilvánulása leginkább abban tűnik ki, hogy koncertként tárja ki rimánkodó szózatát az államsegélyek után.

A szavazásnál aztán az erdélyi egyházkerület magára maradt, a többi 4 kerület küldöttei kivétel nélkül felállottak a bizottság javaslata mellett. Erdély problémája tehát továbbra is probléma maradt.

A vallásánárok élete talán nem olyan probléma, mint az erdélyi kerületé. Ez azonban szerencsésebb valamivel, mert érdekükben legalább tett annyit a konvent, hogy a korpótlékok kérdésében pártolólággal terjesztette fel őket a kormányhoz, kimondván, hogy a korpótlékok megállapításánál a kápláni évek is beszámítódnak.

Az alapítványi ügyek elintézésénél előkerültek a vallásszerűmi ügyek is. Egyik-másik bohózatba illő komikum ezek közül, vagy pedig alkalmas arra, hogy az ember kezdje sajnálni a 30 éves háború befejezését. Pl. A szatmári irgalmas szűzek, akik elvből nem tartják helyesnek a más vallású növendékek hitoktatását s az illető hitoktatót a világ minden kincséért be nem engedik iskolájukba. Vagy teszem fel a kalocsai érsek tanítónőképezdéje, amely Molnár Erzsébet Emilia úrleányt addig őrizte a református paptól, míg csak 18 éves és 2 napos lett, akkor aztán 2 tanú kíséretében átküldte hozzá bemutatkozni és ezt a vizitet 16 nap múlva szabályszerűen megisméltette. Jól főzhet ott a szakács, ahol ilyen kedélyeskedések szükségesek az emésztéshez. Benedek Sándor államtitkár szorgalmasan jegyeztetett az egyes ügyeknél; sokkal gerincesebb kálvinistának ismerjük, hogy feltételezzük, miszerint nem fog beleszólani az irgalmas nének és a főtisztelendő urak szórakozásaiba.

Hátra lett volna még a tárgysorozat dandárja, a nyugdíj intézet körébe tartozó aktacsomag, ez azonban sok más egyéb tárggyal együtt a csütörtöki gyűlésre maradt.

Budapest, 1913 dec 17.

Varga Antal.

IRODALOM.

„Tanárországban“ című tárcánk e sorokkal egyidőben külön füzetben is megjelenik. Ára 70 fillér. A tiszta jövedelem a tanári özvegyek és árvák javára megy. Kapható a füzet *Révész Lajos* tanárnál a debreceni református főgimnáziumban.

Könyves Tóth Kálmán versei. Ritka jubileumon van már túl Könyves Tóth Kálmán, akinek most jelent meg, hetvenhét esztendőskorában, legújabb

verseskönyve, az „Emlékül”. Irói munkásságának ötvenesztendő jubileumán túl is megőrizte a szinmagyar poéta irói vénáját és ragyogó költői kedélyét, ami már egymagában is fölöttébb ritka esemény. De még kivételesebb jelenség, hogy az ősz költő még most is, a pátriárkák korában, tele van életörömmel és derüs, boldog nyugalommal, amely gyönyörű élet-filozófiává nemesült nála.

Mint egy asszonyt, nézd úgy e világot:
Fátyolozva ezt is szebbnek látod.

Verseiből az a megvesztegető bájosság és szelid harmonia árad ki, amelyet hiába keresünk a mai nemzedék, az új poéták költeményében. A régi, patriarkális világ tiszta és nemes költészete az övé. Szereti az allegóriákat, a himes metaforákat és bár verseinek javarésze nem lelki élményekből született meg, hanem külső eseményekből, aktualitásokból fakadt, Könyves Tóth Kálmán mégis át tudta fűteni valamennyi versét az őszinte érzések melegével. A legértékesebb irói tulajdonság, az őszinteség ragyogja be az ő verseit és ettől maradtak frissek, üdék és élvezetesekek. Mert Könyves Tóth Kálmán nem a szavak, a gondosan esiszolt, de hideg, játékos, könnyed, de mélység nélkül való szavak poétája, hanem az érzésé, még pedig az izig-vérig magyar érzésé. Az „Emlékül”, amely már harmincadik könyve az ősz költőnek, amellet tanúskodik, — és ez főlemelő tanúságtétel, — hogy az öregségnek is van nemes, tiszta és főleg derüs költészete. A szép könyvet, amelyhez előszót is írt Könyves Tóth Kálmán, Pósa Lajos melegszívű verse, „Biztatás Könyves Tóth Kálmánhoz”, vezeti be. Az „Emlékül” ára 5 korona. (Uj Idők, 1913 szept. 28.)

A „Vasárnapi Ujság” december 14-iki száma pompás képekben mutatja be Trencsén város műemlékeit, a baromfikiállítást, a kövendi unitárius templom régi díszítéseit. Szép képek vannak *Halvány* Lajos új darabjának Magyar Színházi bemutatójáról; egy magyar katonatiszt Khinából küldött érdekes fölvételeket, *Sebestyén Gyula* egy ujonnan felfedezett rovás-írási szöveget mutat be; *Rudnyánszky Gyula* haláláról cikk és arckép szól. Szépirodalmi olvasmányok: *Rákosi* Viktor új, hosszabb novellája, *Rudnyánszky Gyula* és *Radó* Antal versei, *Barta* Lajos

novellája, *Grazia Deledda* regénye. Egyéb közlemények: képek az *Omge* közgyűléséről, tripoliszi kép, divat-cikk képekkel s a rendes heti rovatok. Irodalom és művészet, sakkjáték stb. — A „Vasárnapi Ujság” előfizetési ára negyedévre **öt korona**, a „Világkrónika”-val együtt **hat korona**. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság” kiadóhivatalában (Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.). Ugyanitt megrendelhető a „Képes Néplap”, a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre **két korona 40 fillér**.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Főtiszteletű úr betegsége.** Azt hittük a múlt hét végén, hogy a láz megszüntével főtiszteletű úr egészsége ismét helyre állott. Úgy is volt, hogy már fel is kel. Azonban a hét elején újra jelentkezett a láz s bizonyossá lett, hogy főtiszteletű úr betegsége nem közönséges torokfájás, de nem is difteritisz, hanem gyöngye vörhenyes (?) infekció következménye. A baj tehát elég komoly, de még sem annyira, hogy aggodalomra lehetne okunk. A fertőzés csekély, a láz alacsony s már napok óta nem is jelentkező. A beteg pedig fel szeretne kelni és tudni se akar arról, hogy ő beteg. Azok az allarm hírek tehát, amelyek a fővárosi sajtóban napvilágot láttak, nem felelnek meg a valóságnak. Aminthogy nem igaz az sem, hogy főtiszteletű úr difteria-szérummal beoltatott volna. Ezt inkább azok a tisztelt újdonság- és szenzációvadász riporter urak érdemelték volna. De hát még nekik is megbocsátunk akkor, midőn a tényállás az, hogy a magas beteg, kinek állapota iránt mindenfelől megnyilvánul az érdeklődés, a körülményekhez képest elég jól érzi magát és övéinek gondos ápolása alatt napról-napra javul s betegsége teljesen normális lefolyású s holnap már fel is kel.

— **A tiszántúli református egyházkerület jegyzőkönyve.** Kiss Ferenc, a kerületi főjegyző a lehetőleg valósította meg akkor, amidőn a múlt novemberi közgyűlés jegyzőkönyvét december hó első hetére már ki is nyomatta. A testes kötet, nagy rovatos ívnyi kimutatásokkal, 415 lapot foglal magában. A hibátlan

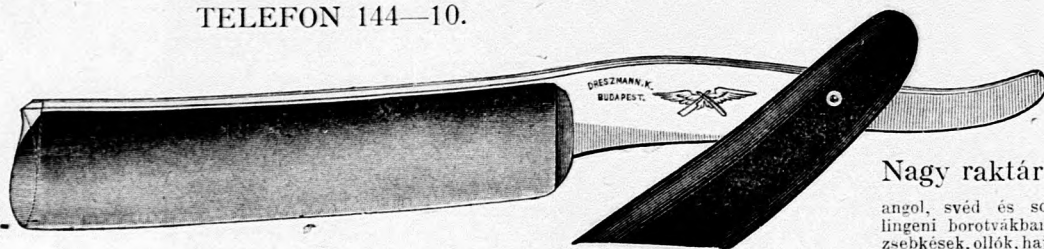
Dreszmann Károly késes és borotva műköszörüs Budapest, VII., Erzsébet-körut 22. sz.

TELEFON 144—10.

Borotvák.

Legjobb minőségben, melyek a saját műhelyemben lesznek készültülve s hajszál élesre fenne. Ango borotva 5 kor., svéd 4 kor. és solingeni 3 kor. Gillette pengék készörülése 12 drb 1 kor. 50 fill., borotva készörülés 1'20—1'60 kor., hajvágó gép készörülése 1'20—1'60 kor. A készörülések a saját felügyeiletem alatt történnék.

Nagy raktár:

angol, svéd és solingeni borotvákban, zsebkések, ollók, hajvágógép, fodrászati és kertészeti cikkekben.

nyomtatás Debrecen város nyomdáját, a szerkesztéssel járó gond és a pontos tárgymutató a főjegyzőt dicséri.

— **Aki nem fárad el a jótékonyságban. Fehér holló.** Levél a szerkesztőhöz. Nagytiszteletű Szerkesztő úr! Olvasva b. lapjának legközelebbi számában az óvárii lelkész-kollegám, nt. Széles Pál úr rövid, de annál melegebb hangú nyilatkozatát Szoboszlai Sándor értaresai lakos áldozatkészségéről, úgy a magam, mint kicsiny egyházam nevében el nem hallgathatom, hogy ugyanezen férfiú, ki az értaresai református egyháznak több, mint egy negyedszázadig volt érdemes tanítója, ki szerény fizetéséből fillért-fillérhez téve, ezidőszert tekintélyes vagyonnak örvend, nem önző célokat szolgálva, hanem pusztán nemes szíve sugallatát követve, hogy annál több jót tehessen: ugyanezen nemes szívű emberbarát, kicsiny egyháznak egy értékes és díszes fisharmóniumot ajánlkozott, hogy saját szavai szerint: „mi is megértve a haladó kor intő szózatát, ennek hangjai mellett dicsőíthessük Isten nagy nevét!” Szerény soraim leközlését kérve, maradtam teljes tisztelettel Értarsa, 1913 december 18. Kész szolgálja *Molnár József*, református lelkész.

— **Gyermekek a magyar társadalom helyett.** Télen mindig nagyobb a nyomor s a magyar nép nyomora most tél nélkül is a legnagyobb fokra hágott. A felnőttek már hozzá szoktak ehez s természetesnek találják, hogy az emberek Magyarországon akár egyszerűen éhen is haljanak. A gyermekek jó szíve azonban nem tud beletörődni ebbe a fatalismusba és alkalmat keres a nyomor enyhítésére. Megosztja kenyerét (hol szép fehér kenyerét, hol szükös konviktusi, internátusi kenyerét) a szerencsétlenekkel. Így tették ezt a gróf Vay Gábor gyermekei, László és Elza, akik karácsonyi bazárt rendeztek az inségesek javára és így tettek a temesvári állami felsőbb iskolás leánykák, akik 300 koronán felül küldtek a szerencsétlen berendieknek. A mi iskolás könyvünkben volt régen egy kis vers, a *nagylaki iskolás fiúkról*, akik közösen tartották el szegény tanuló társukat. Ezek a főúri gyermekek és ezek a temesvári felsőbb leányiskolások többet, nagyobbat tettek. Ők az egész magyar társadalom és a mi egyházunk helyett is kiállottak s ott, ahol a tehetetlenség miatt, a tömeges nyomor miatt már elfásultak az emberek, mindnyájunknak példát mutattak. Óh áldott jótékonyság, óh bátorszívű, kedves gyermekek.

— **Lelkészválasztás.** Bakos Kálmán nyugdíjazásával megüresedett *révaranyosi* (felsőszabolcsi egyházmegye) lelkészi állásra e hó 14-én meghívás útján *Ludmán Lajos* ottani helyettes lelkész választatott meg. (Szeretettel köszöntjük Szerk.)

— **Visszafelé sült választási trükk.** A tiszáninneri egyházkerület nagy halottjának, b. e. Fejes István püspöknek a temetése alkalmával a vezető férfiaktól arról értesültünk, hogy az alkotmányos mérkőzés a két nagy történelmi párt jelöltje körül fog lefolyni. Mi, tiszántúliak és Orleisták, már a múltkor is az Orle alelnöke, dr. Tüdös István miskolci lelkész és esperes mellett foglaltunk ugyan állást s azt tesszük most is, de emellett a legnagyobb tisztelettel hajlunk meg az ú. n. hivatalos párt nagyérdemű jelöltje, Révész Kálmán abauji esperes előtt is és készségesen ismerjük el, hogy tudományánál, kormányzói tehetségénél fogva méltó a püspöki tisztes és szent hivatalra. „Ilyen jelöltek közül bárki nyerjen, csak a köz fog nyerni általa”. Ez volt mindenki meggyőződése, éppen azért a legnagyobb meglepetéssel vettük azt a sárospataki híradást, „hogy mind a két párt egyformán elégedetlen a maga jelöltével s hogy visszaléptetésökkel egy harmadik körül fognak csoportosulni”. És csakugyan jött is az újabb hír, hogy Révész mellett csak a papok foglalnak állást, a világiak pedig elállottak tőle s hogy a kerület vezéreiből vissza is léptették és egy bizonyos nyugalomba készülő, soha palástot nem viselt, de különben közismert és népszerű pataki tanárt fognak megválasztani, aki körül különösebben a sárospataki és a zempléni ultramontánok csoportosúlnak. Ennek a pataki puccsnak az lett volna az oka, hogy a patakiak Tüdöst semmi áron sem akarják, Révész Kálmánt pedig konciliánsnak tartják és azt sem helyeslik, hogy a Trocsányi-féle ügyben nem fedezte a főiskolai Gazdasági Tanács elnökét. Szólt még a híresztelés arról is, hogy a Révész visszaléptetése betegség ürügye alatt történt volna. Ez a hír sokkal tendenciózusabban hangzott, hogy sem elhihetjük volna. Magához a kerület főgondnokához kívántunk azért felvilágosításért fordulni. Dókus Ernő főgondnok azonban, akinek rokonszenves megjelenése és b. e. Fejes Istvánt elparentáló beszéde nekünk annyira megtetszett, Abbáziába utazott s így csak ma vagyunk abban a helyzetben, hogy a Tüdös és Révész visszalépésére vonatkozólag olvasóink kérdezősködéseire válaszolhassunk, s válaszunk ez: „A pataki híresztelés a jelöltek visszaléptetéséről, Révész Kálmán betegségéről és egy harmadik jelölt felállításáról tendenciózus koholmány, közönséges választási pártmanőver, mellyel senki a vezetők közül nem azonosítja magát. Révész Kálmán nem beteg s a kerület vezető férfiai nem ejtették el, ellenkezőleg szilárdul állanak mellette. Tüdös kilátásai

„Meteor“ szálloda Budapest
VII., Erzsébet-körut 6. szám.

120 kényelmesen berendezett szoba.
Légtűtés. — Liftszolgálat éjjel-nappal.
Fürdők. — Vacuum cleaner. — Összes
vidéki lapok. — Szobák 4 koronától.

pedig a pataki puccs miatt javúltak. Arra a bizonyos harmadikra pedig csak egy kis töredék gondol, az engesztelhetetlenek közül, kik az eddigi rendszert szeretnék fentartani és az iskolát a kerület ellenőrzése alól ki szeretnék vonni. Legkevésbé gondol pedig a fellejtetésre az a bizonyos harmadik, aki jól tudja, hogy részéről ez valóságos árlás volna a főgondnok ellen is és a kerület érdekei ellen is, melynek nem egy jóízű öreg professzora, hanem igazi egyházi kormányzóra van szüksége. Megnyugvással vettük ezt a cáfolatot és örvendünk rajta, hogy ilyen bántó és tisztességtelen választási trükkötől minden tisztességes ember távol áll s hogy a nagy választási harc, úgy, amint az kezdetben megindult, a két illetékes jelölt, *dr. Tüdös István* és *Révész Kálmán* közt fog lefolyni.

— **Advent Nagybajomban.** Folyó hó 21-ik napján (vasárnap) délután $\frac{1}{3}$ órakor, a templomban *Adventi vallásos ünnepélyt* tartunk, melyre gyülekezetünk minden tagját atyafiúi szeretettel meghívjuk. Az ünnepély sorrendje: 1. Orgonajáték. Előadja Vida György s.-udvari-i orgonista. 2. Adventi ének. 51. dics. 1. és 2. verse. Orgonakiséret mellett éneklí a gyülekezet. 3. Imádság. Tartja Kozma Zsigmond lelkész. 4. „Isten, ki fent uralkodik”. Csathó Elemér vezetése mellett előadja a Dalegylet. 5. Alkalmi beszéd. Tartja Molnár Ferenc segédlelkész. 6. „Dicséret”. Éneklí Jánosi Antal püspökladányi kántor. Orgonán kíséri Vida György. 7. Advent. Irta Forgács Endre. Szavalja Mile Ferenc tanító. 8. „Nagy Isten, téged imád”. Csathó Elemér vezetése mellett előadja a Dalegylet. 9. „Karácsonyest”. Vida György orgonakiséret mellett éneklí Jánosi Antal. 10. Kimenőre az 53-ik dics. 4. és 5. verse. Éneklí a gyülekezet. Biharnagybajom, 1913 december hó 15. A lelkész és tanítói-kar.

Szabó Sándor túrkevei lelkész, a hevesnagykunsági egyházmegye tanácsbírája, hosszas betegeskedés után folyó hó 10-én meghalt. Haláláról egyház és család adtak ki gyászjelentést. Temetése f. hó 10-én nagy részvét mellett ment végbe. Kopersója felett Györy Lajos esperes, Török Imre kísújszállási és Gyüre László derzi lelkész szolgáltak. — Szabó Sándor túrkevei ref. lelkész haláláról két gyászjelentőt is vettünk. Az egyik a gyászbaborult családe, a másik az egyházé. Mind a két levelet megszorodott szívvel adjuk. Legigazabb fájdalommal tudatjuk, hogy a szeretett jó férj, apa, testvér, vő és rokon *Szabó Sándor*, a túrkevei református egyház lelkipásztora, iskolaszéki elnök, egyházmegyei tanácsbíró, gyámintézeti pénztáros stb., f. hó 10-én délelőtt 8 órakor, hosszas szenvedés után, életének 55-ik házasságának 23-ik, lelkipásztorkodásának 24-ik évé-

ben, lelkét csendes megnyugovással az Urnak visszaadta. Temetése f. hó 12-én délelőtt 10 órakor lesz egyházunk szertartása szerint. Túrkeve, 1913 dec. hó 10. Béke lengjen porai felett! Özv. Szabó Sándorné Végh Sarolta, neje. Szabó Margit, Szabó Béla, Szabó Sarolta, Szabó Sándor, Szabó Rózsika, gyermekei. Szabó Bálint és gyermeke testvére. Végh Sándor és neje gyermekével, Végh Erzsébet Lénárt Istvánné férjével és gyermekeivel sógorai és sógornői. Özv. Végh Sándorné anyósa. — A túrkevei református egyház fájdalommal tudatja, hogy 24 éven át hűséges és szeretett lelkipásztora nagytiszteletű *Szabó Sándor* úr hosszas szenvedés után, életének 55-ik évében e hunyt. Az Ő Ura Istene innen, földi gyülekezetének vezetéséből, f. hó 10-én reggel 8 órakor hívta el a mennyei gyülekezetbe, hogy rajza is betelje a Krisztus szava: „Ahol én vagyok, ott leszen az én hű szolgálóm is”. Az áldott emlékü lelkipásztor porrészeit f. hó 12-én d. e. 10 órakor, a templomban tartandó gyászszerartás után adjuk át a síri nyugalomnak. Áldott legyen emlékezete! „Tudta kinek hitt; legyen neki az ő hite szerint.” Túrkeve, 1913 december hó 10. A Református Egyháztanács.

— **Szalay—Eötvös-ünnep Szigeten.** A máramaroszigeti református lyceumi főgimnázium „Szilágyi István” önképzőköre 1913 december hó 18-án (csütörtökön) d. u. 5 órakor az intézet tornatermében tartotta Szalay László és Eötvös József báró születése századik évfordulója alkalmából szépen sikerült emlékünnepelet, a következő műsorral: 1. Dürner Gy.: „Viharban”. A főgimnázium vegyeskara. 2. Megnyitó beszéd. T. Szabó Béla VII. o. t. 3. Eötvös J.: „A megfagyott gyermek”. Melodráma. Szavalta Varga Árpád VIII. o. t., harmonium és gyermekkar kísérettel. 4. Emlékezés Szalay Lászlóra. Irta és felolvasta Breznay Lajos VIII. o. t. 5. Bach S. „Meditation”. Hegedűn Orosz Béla VII. o. t., cimbalmon Gerbery Antal VIII. o. t. 6. Eötvös J. „Búcsú”, szavalta Tanfi Alice VI. o. t. 7. Emlékezés Eötvös József báróra. Irta és felolvasta Daresy Endre VIII. o. t. 8. Eötvös J. „Végrendelet”. Énekelte Molnár Lenke VII. o. t., harmoniumon kísérte Breznay Lajos VIII. o. t. 9. Magyar népdalok. Főgimnázium zenekara.

— **Tanítók Fürdője alakuló közgyűlése.** Székelyudvarhelyen, ez évi december hó 27-én, délután 3 órakor tartja a *Tanítók fürdője Részvény-Társaság* alakuló közgyűlését. Fáradhatatlan munkássággal, kitartó lelkesedéssel vitte ezen részvénytársasági szervezkedést *Gyerkés Mihály* székelyudvarhelyi igazgató

KONCZ FEST :-: mindennemű ruhát kifogástalanul. Gallérok és kezelők TISZTIT mosása és vasalása pontosan eszközöltetik. Telefon 701.

Fiók üzletek: Batthyány-u. 2. szám. Csapó-u. 17. szám.

Debrecen, Arany János-u. 10. sz.

tanító sikerrel oda, hogy most megteremthetik a hazai tanítók lársadalmi gyógyfürdőjét, üdülő- és nyaralóhelyét a csinos kulturváros: Székelyudvarhely határában levő és lombos erdő között fekvő kénes-sós vizű Szejke-fürdőn; gyermek-nyaraló-telepét pedig a fenyvesek közötti Homoród-fürdőn. Ezen áldásos intézmény támogatására, a 25 korona értékű részvények még mindig jegyezhetők szervezőnél. A nagy társadalomnak is hathatós érdeke lévén, *tanítók fürdője, tanulók nyaraló-telepe* létesítése, a további legmelegebb pártolásra ajánljuk ezen értékes akciót.

— **Lelkész beiktatás.** A nagyvarsányi egyház (felsőszabolesi egyházmegye) megválasztott ifjú lelkészét, Balogh Miklós volt szállógyulai lelkészt folyó hó 7-én iktatta be hivatalába ünnepélyesen Árokháty Béla gyürei lelkész, tanügyi biz. elnök. Üdv.

— **A hátralékok.** Ez év sok baja megpróbáltatást hozott olvasóinkra, de ránk is és a magyar népre is. Soha se éltünk zaklatottabb, nehezebb körülmények között. Falvainkban árvíz s más veszedelmek pusztítottak, városainkban a pénzhiány és pénzdrágaság miatt akadt fel csaknem az élet. Hasztalan lett volna ilyen körülmények között zaklatni a hátralékosokat. Nem is tettük. Az fizetett, aki akart és aki tehetett. Bizony nagyon kevesen fizethettek. Nagyon sokan pedig akarattuk ellenére is elmaradtak. Most az év végén szabadjon ezen nagyon sokaknak is emlékeztetőbe hozni a Debreceni Protestáns Lapot. „Nagy szükségünk, Úr Isten, jóllehet vagynak nekünk”. A többek között a nyomdai számla, amely szokás szerint ma is fizetetlen. Erre teljes fedezetünk volna a hátralékban és különösebben az évekről is kint maradó hivatalos hirdetési díjakban. Minden egyház tudja, hányszor s mikor hirdetett. Ne sajnálja hát a fáradságot és ne tekintse alkalmatlankodásnak a sürgetést, a felszólítást. Adja, amiért megszolgáltunk s adja önként. Főként a lap hátralékos előfizetési és hirdetési díjait. Ime ezt kérjük. Bizalommal kérjük.

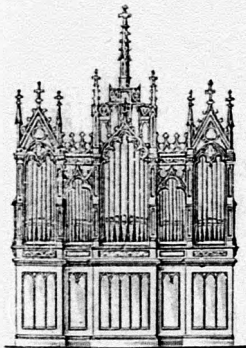
— **Az amerikai protestantizmus életéből.** Két ismert szövetség, a *Young Men's Christian Association* és *Young Women's Christian Association* együttesen elhatározták, hogy céljaik támogatására egy úgynevezett pumpoló akciót csinálnak Newyorkban. Négy-száz ifjú és ugyanannyi ifjú hölgy összeállt s tizennégy napig végig házalták a Wall-Streetet, amely a börzenegyed körüli. A tizennégy nap alatt 4 millió dollárt (20 millió koronát) szedtek össze! Szinte hi-

tetlenek tartanók, ha nem tudnók azt, hogy az adakozásnál nem az ügybuzgalom, hanem a hiúság volt az indítóok. A Pratt házaspár egymaga 50,000 dollárt adott. A kéregetők közül sokan maguk jegyezték 1000—1000 dollárt. Az amerikai sajtó tényleg büszke lehet s nem vehetjük szemére, hogy nagyzol, amikor azt mondja, hogy ez a pumpolás rekordja. A central-kongregacionális egyháztanács a tangoval szemben elfoglalandó álláspontot tanácskozott. A tagok egyhangúlag azt a nézetüket fejezték ki, hogy a tiltakozás úgy sem használna semmit. Rev. Mr. Cadman fontos érvet említett: Hiába prédikálna a templomban a tango ellen, akik beszédjét hallgatják, úgy sem táncolnak semmiféle táncot, legkevésbé a tangót. Sokáig nem tudtak megegyezni s végre levették a kérdést a napirendről.

— **Lelkészváltás esere útján.** A felsőszabolesi református egyházmegyében nem mindennapi esemény történt. Két gyülekezet presbiteriumának kölcsönös beleegyezésével, az egyházmegyei elnökségnek, egyházi törvényeink értelmében szabályszerű jóváhagyásával csere jött létre olyformán, hogy Kovács Zsigmond nyirtassi lelkész Nyírlövőre, Bertalan Imre nyírlövői lelkész Nyirtassra mentek át. E hó 7-én volt mindkét lelkész ünnepélyes beiktatása. Bertalan Imrét id. Keresztesi Sándor nyírmadai lelkész, egyházmegyei tanácsbíró, Kovács Zsigmondot pedig Molnár Miklós szabolesbákai lelkész iktatta be.

— **Vallásos estélyek Gégényben.** Vas Mihály felsőszabolesi esperes-lelkész bölcs vezetése alatt Gégényben vasárnap esténként a nagyiskola termében szép számú közönség előtt vallásos estélyek tartatnak, melyen bibliamagyarzatok, felolvasások és szavaltok hangzanak el. E hó 7-én, mint vendég, ifj. Görömbei Péter mándoki lelkész is szerepelt, szabad előadást tartott a felolvasó- és vallásos estélyek szükségességéről. A tőle megszokott alapos ismerettel, Istentől megáldott szónoki tehetségével mindvégig lebilincselte a hallgatók figyelmét. Utána Szombathy Margitka szabolesveresmarti tanítónő kedves és szép szavallatával gyönyörködtette a hallgatóságot. Ez volt a 6-ik felolvasó-estély, amely csak bizonyosságul szolgál annak, hogy híveinkre mily áldásosak az ilyen estélyek rendezése. Legközelebb Megyeresy Béla ker. ifjúsági egyesületi titkár és Szombati Szabó István kisvárdai segédlelkész tartanak felolvasásokat.

— **Harangszentelés New-Yorkban.** Nov. 23-án mintegy kétezer magyar ember részvételével adták át rendeltetésének a newyorki magyar református egyház Bocskay-harangját. A szertartás a 7-ik utcán

Alulirottak a legmélyebb tisztelettel bátorodunk a Nagytiszteletű lelkész és kántortanítóurakat értesíteni, hogy a pécsi Angster S. és Fia, orgona- és harmonium-készítő cégtől megválva, ismét Egerbe, önálló működésre térünk vissza. Ajánlkozunk a legújabb légnymatu pneumatikus esőrendszer szerint épült orgonák készítésére. Mindenemü orgonák átalakítását, javítást és hangolását mérsékelt árban és lelkiismeretes pontossággal teljesítünk. Orgonák jókarban tartását az ország bármely részében elvállaljuk. Tejjes tisztelettel

Cseh István és Fia
orgona- és harmonium-készítők
Egerben,
Kovács János-utca
19. szám, saját ház.

kezdődött, ahol a magyarországi református egyházhoz tartozó newyorki egyházközségnek a temploma van. Az utcán teljesen megakadt a közlekedés. Zászlóik alatt felvonultak a különböző magyar egyesületek is. A harangszentelő, költői szárnyalású imádságot Szabó László utazó lelkész, egyházmegyei jegyző mondotta, majd Komjáthy Ernő bridgeporti lelkész lelkes beszédben elnevezte a harangot a newyorki reformátusok Boesckay-harangjának. Megható jelenet következett. Husz fehérbe öltözött koszorúleány, a Pósa Lajos „Szól a harang” című alkalmi imaversének elmondása közben fehér virágkoszorúkkal valósággal elhalmozták a harangot, mire a harangot gépezettel felemelték a toronyba. S mikor megszólalt a Boesckay-harang zengő, hatalmas szava, mintegy ezeröttszáz magyar ember vonult be a templomba, megtöltve annak minden ülő és álló helyét. Meghatottság nélkül senki sem tudta végig nézni, amint a harang szavára a szemeket előntötte a forró, fénylő köny. Ez az első harang, amely a magyaroké, a nagy Babylonban, Newyorkban. A templomban Kőrössy Sámuel phoenixvillei lelkész felolvasta a Jézus Krisztus hegyi beszédenek egyes helyeit, majd Csépké István woodbridge-cartereti lelkész előimát mondott. A prédikációt Kuthy Zoltán esperes tartotta s mikor az amerikai magyarság küzdelmes életét s hazavágyakozását rajzolta, még az erős Amerikaedzett férfiak szeméből is megeredt a köny. Az utóimát Nagy Emil aouth bethlehemi lelkész mondotta. Végül Dr. G. J. Fagg, holland amerikai református lelkész üdvözlő beszédet tartott s beszéde szinte izzott a magyarok nemzeti erényeinek és hazájának dicsőítésétől, országuk szépségeinek magasztalásától. — Dr. Fagg a múlt nyáron a skóciai Aberdeenben a református egyházak világszövetségének a gyűlésén megismerkedett a magyarországi delegátusokkal s elmondta, hogy mennyire rokonszenvezik a magyarországi református egyházzal. Délután ismét volt templomi istenisztelet. Ekkor Kőrössy Sámuel phoenixvillei lelkész előimát, Nagy József poughkeepsie-i lelkész prédikációt, dr. Hamborszky Pál newbrunswicki lelkész utóimát mondott. A minden mozzanatában lélekemelő szép ünnepséget aznap este fényes műsorú koncert és társas-vacsora zárta be. A koncerten Szabó László utazó lelkész és Nagy Ferenc newyorki segédlelkész nagy hatással szavaltak.

Csépkéné Podolsky Margit lelkészné hegedű-soloival, Kerekes Jenő színművész és Klauber Marcell hegedűművész szintén hegedűsokkal gyönyörködtették a Progress-Casino dísztermét megtöltött, sok százra menő közönséget. Majd egy egyfelvonásos szindarabot adtak elő. A társas-vacsorán beszédeket mondtak: Kuthy Zoltán esperes, Komjáthy Ernő és Nagy Emil lelkészek, Horváth József, a „Szabadság” napilap newyorki szerkesztője, Petheő Bálint főgondnok, Szombathy Lajos, Thern Sándor, e három utóbbi az egyháznak 18 éven keresztül rendes tagja, Cukor Mór ügyvéd, Práger József ügyvéd, Rotter Sümegi Zsigmond ügyvéd, Deutsch Antal bankár, Bokor Ferenc nyomdatulajdonos stb. Üdvözlő levelet küldtek az ünneplő newyorki egyháznak és esperes-lelkészeknek: gróf Degenfeld József tiszántúli főgondnok, konventi világi elnök, Darányi Ignác dunamelléki főgondnok, dr. Gerster Árpád, newyorki magyar orvos, a newyorki Columbia-egyetemen a sebészet professzora, dr. Horn Ferenc newyorki kórházi orvos stb. — A harang 832 font súlyú és Amerika legrégebb, leghírnevebb haranggyárában, a Meneely Bell Company-nál készült. A nagyobb adakozók nevei bele vannak öntve a harangba s tisztán, olvashatóan 99 családnév van megörökítve rajta. A harang 464 dollárba került és Kuthy Zoltán esperes 1200 dollár készpénz adományt gyűjtött reá, amihez még a harangszentelési ünnep néhány száz dollár jövedelme is járul. Ezzel a gyönyörűen sikerült ünnepvel, az ünnep nagyszabású valláserkölcsei és anyagi eredményeivel ismét egy jelentős nap íródott az amerikai magyar reformátusság életének történetébe.

— **Községi jegyzők kitüntetése.** Már többször megemlékeztünk arról, hogy mintegy másfél év előtt megalkotott törvénnyel a földművesek részére olyan nyugdíj-intézmény állított fel, melyben legalább 10 évi tagság után mindenkinek 65 éves korától kezdve haláláig kijár az állandó biztos nyugdíj, tekintet nélkül arra, hogy az illető akkor tud-e még dolgozni, avagy nem; amikor pedig meghal a tag, családja még egyszer megkapja egy évi nyugdíját egyösszegben s ezenfelül a tag baleset ellen is biztosítva van. Hogy ez az állami intézmény, mely a Földművesek nyugdíja név alatt nyert a nagy közönség előtt polgárjogot, az érdekelteknek mily rokonszenvével találkozott, annak legjobb bizonyítéka, hogy alig

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasszer J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadseregszállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. oooo

ÁRJEJYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

több, mint másféléves fennállása óta már is jóval több, mint 21 ezer tagot számlál. Csendben, minden hivalkodás nélkül folytatva áldásos működését, egyszerűen az igazság meggyőző erejével hódította meg a földmivesek, gazdák és gazdasági munkások jobb elemeit zászlója alá. A magyar földművesben kétségkívül meg van a józan ítélő tehetség arra, hogy szeretettel csatlakozzék ahhoz, amit magára és családjára nézve áldásosnak ismer fel. Mihelyt tehát a mostani tagok közül az öregebbek egy évtized múlva mind nyugdíjba kerülnek, nincs kétségünk az iránt, hogy minden egyes példa száz meg száz követőt fog maga után vonzani. De addig is, míg ez a kézzel fogható példák az ország minden vidékén meg lesznek, azoknak, akik a magyar földműves hivatott szellemi vezetői, kik közül első sorban a lelkészeket, községi jegyzőket és tanítókat említjük fel, ha hűveiknek és községük lakosainak javát akarják, nemes feladatát képeznék, hogy erről az intézményről, melyet az állam áldozatokkal a magyar földműves jóvoltáért állított fel, a földmiveseket felvilágosítsák. Az élethivatás ezen nemesebb értelemben való felfogásának fényes bizonyítékát adta a somogyvármegyei Látrány község körjegyzője, Takács István, ki átérzve a földmivesek nyugdíjának nagy jelentőségét, minden alkalmat megragadva, oly buzgalommal és odaadással magyarázta lakostársainak ez intézmény áldásait, hogy fáradozásainak a legfényesebb sikere lett, mert községei földműves lakosságának úgyszólván egész színét-javát megnyerte a nyugdíjbiztosítás eszméjének. Bár e lelkiismeretes gondolkodó tisztviselőnek legszebb jutalma az a tudat, hogy azt a száznál már is több embert, akit a tagok közé felvett, az ő jó tanácsa fogja 65 éves korában biztos nyugdíjhoz juttatni, önzetlen fáradozásáról azonban a földművelésügyi miniszter úr is tudomást szerzett és Takács Istvánt teljes elismerésének nyilvánítása mellett 200 korona jutalommal tüntette ki. Ez a példa magában Somogy vármegyében sem áll már egyedül. Alig egy-két hó előtt ugyanily kitüntetés érte Szabady Bélát, Városhidvég község körjegyzőjét, akinek jóakarattal teljes buzditásaira községeiből közel másfélszáz földműves szerezte meg a nyugdíjról való gondoskodás áldását. Ha nemcsak vidékenként egyes községi jegyző urak, de az ország minden részében a magyar társadalomnak mindazon tagja, aki tud a földmivesek nyugdíjának intézményéről s akinek alkalma van a földmivesekkel közvetlenül érintkezni, vagy pedig foglalkozása erre egyenest hivatottá teszi, feladatául tűzné ki, hogy kínáló alkalmakkor az érdekelteknek a jövőről való gondoskodás ezen legalkalmasabb módját figyelmébe ajánlja, akkor nem lehetne kétségünk afelől, hogy egy-két évtized alatt nem lesz a falukon szomorú öreg ember, aki a megélhetés nehéz gondjaival küzd, hanem a munkában és gondoskodásban eltöltött évek után az előregedéssel együtt fog járni a gondoktól mentes megelégedés.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Munkatársak: Soltész Elemér, dr. Veress István.

Különösen templomfestéseknél felhívjuk olvasóink figyelmét Schuller vállalatára Debrecen, Simonffy-utca 25. sz. Telefon 806. Költségvetés díjtalan.

Pályázat.

A biharpüspökii református egyház az orgonista-kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalmazása: 1. készpénzfizetés 580 kor. 12 fill. 2. 2 öl kemény tűzifa 56 korona; 3. szőlőföld 40 korona; 4. 23 hold szántóföld 1100 □-ölével, melyből 15 hold adóját haszonélvező fizeti, 690 korona; 5. halott beírásból énekszós után 20 fillér, pred. után 40 fillér = 20 korona; 6. stóla 60 korona, összesen 1446 kor. 12 fillér; 7. lakás gazdasági épületekkel s 758 □-öl kerttel. Kötelességei: III—VI. osztályú fi növendékek tanítása; 2. kanonika órákon, 3 nagy ünnepen egyszer-egyszer, lelkész betegsége vagy hivatalos távolléte esetén predikálni; 3. vasárnap, ünnepnapokon, hűnbánati héten és biblia magyarázatkor az éneklést orgonával vezetni; 4. a pred. és imás halottakat temetni; 5. kis fi tanító akadályoztatása esetén templomban helyettesíteni; 6. ünnepi követnek 2—2 kor. napidíjért szállást és kosztot adni. Pályázók okmányaikkal felszerelt kérvényeiket dec. 21-ig alólirotthoz terjesszék be. Választás próba orgonázás és éneklés után dec. 28-án délelőtt lesz. Dec. 27-én érkezett pályázók egyes presbitereknél helyeztetnek el. Ütiköltség nem térített meg. Állás azonnal elfoglalandó.

Jegyzés: Elválasztott előtt többféle mellékereseti forrás áll: Egyházi jegyzőség 70 kor. Ismétlő iskolák tanítása 120 korona, igazgatótanítói állás, temetkezési egyleti jegyzőség 140 korona.

Bugyi Sándor,
ref. lelkész, iskolaszéki elnök.

BUTOR

részletre és készpénzért igen jutányos árban kapható **Kovács Mihály** butoraktára **Budapest. VII. Thököly-u. 22.** a Központi pályaudvar közelében. Elapra hivatkozók 10% árengedményben részesülnek

Szab. Grazer-féle
egészségügyi papír.

El az ujság-papírral! Kulturszükséglet!

Ezen papír egyenként hajtogatva és egymásba kapcsolva jön forgalomba. Használata megóvjaa az emberiséget fekélyek és ragályozástól, mely a tisztatlan papír igába hajtásával állandó veszéllyel jár az egészségre. Eddig példátlan olcsó árban arusítom ezen cikkeket, miért is a legkisebb keresetű kézimunkás fülkéjéből sem szabad hiányozni.

ÁRA:

Egy csomag 500 drb barnapapír (Grazer-féle) 30 fill.
Egy csomag 500 drb fehérpapír (Grazer-féle) 36 fill.
Egy drb hozzávaló tömör, elegáns tölgyfa-szekrényke, elzáró tolóajtóval 2 K 40 f

Mihály Sámuel

papirkereskedés, irodaberendezési szaküzlet, vilányerőre berendezett könyvnyomdai iparüzem
DEBRECEN, Piac-utca 30. sz. (Korzó.)

Alapított 1891.

Alapított 1891.

Szabó Lajos fiai cégnél

DEBRECEN, RÓZSA-UTCA.

Karácsonyra nagy árleszállítás.

TÉLI RUHASZÖVET 115 cm. széles, métere K 2—
Karácsonyi ára K 1-20
SIMA SÖTÉTKÉK ES FEKESZÖVET 120 cm. sz.
métere K 2-80 Karácsonyi ára K 1-80
ANGOL DIVATSZÖVET 135 cm. széles, métere
K 3-40 Karácsonyi ára K 2-40
DOUBLE KOSZTÜMKELME 135 cm. széles, mé-
tere K 5— Karácsonyi ára K 3—
BLOUSE ÉS RUHASELYMEK métere K 3, 4, 6—
Karácsonyi ára 1, 2, 3 K
SZINES BÁRSONYOK métere K 2-40
Karácsonyi ára K 1-40
JÓ MOSÓ COSMANOSI KARTONOK métere 30 f
Karácsonyi ára 48 fill.
DIVAT FLANEL VELEZEK métere K 1—
Karácsonyi ára 55 fill.

FÉRFI ÉS NŐI INGEK

23 MÉTERES VÁSZNAK

rendkívül leszállított árban.

**Zsebkendők, Harisnyák, Csipkés
és himzett Középbroszok, Futók
és Teritékek, Vásznak, Női angol
Sálók, Utazó Plädek, Kocsitaka-
rók, Fehérneműek, Flanalltakarók
és mas hasznos és czélszerű
Karácsonyi Ajándéktárgyak**

Kardos László

vászon, fehérnemű és kelengye-nagykereskedésében
Debreczen, Kossuth-utca 9. szám.

Alapított 1831-ben.

Telefon 113. szám..

SCHULLER
izlésesen
fest, mázol
és tapétáz.

DEBRECZEN, SIMONFFY-UTCA 25. SZ.
TELEFON 806. TELEFON

Telefon 6-44. Az országban 52 üzlet

Haas Lipót Debreczen, Piac-utca 58. sz.

Lincleum

és Szönyegház viaszkosvászon és gummi-áru gyári főraktára.

Az ujonnan berendezett áruházban dusan felszerelt taktár áll a t. vevőközönség rendelkezésére. — Mindenkinék egyformán áll ezen világvárosiasan berendezett áruház megtekintése. — Olcsó szabott árak! Vételkötelezettség nincs.

HARANG-GYÁR

PÁRISI vilákiállításán kitüntetve.

SZLEZÁK LÁSZLÓ

Költségvetéssel
díjmentesen szolgál

harangöntő-, harangfelszerelés- és harangállvány gyára
Budapest, VI., Frangepán-ú. 77. sz. (saját ház)
B. U. R. villamosvasut (órház) megállóhely. oooo

Elvállal minden e szakmába vágó munkákat. u. m.:
uj harangok öntését, régi harangok átöntését.
Régi harangok átszerelését, legújabb — általam
tökéletesített — rendszerű forgatható vaskoronára;
továbbá készít álló és fekvő harangvasálványokat.

Kivánatra saját költségemen a helyszínre utazom.

Telefon szám 174-16.

Telefon szám 174-16.

Első és legnagyobb
hajdumegyei
cipőraktár

Mazai és
valódi
amerikai
cipők

Debreczen

a „Cipő
Király”-
hoz

Piac-u. 49

a fő-
postával
szemben

Tolnai Dániel

Telefon 501. szám

VILLÁMHÁRITÓKAT,
villanyvilágítást, villany motorokat, vil-
lanybiztonsági készülékeket, villany-
csengőket.

Távirdai és telefon felsze-
reléseket, az összes rend-
szerű motorokat, trans-
missziokat, gazdasági gé-
peket, malom berendezé-
seket, automobilt, minden
rendszerű világítást, für-
dőszobák és closett be-
rendezéseket készít, sze-
rel és javít :: :: :: :: ::

VEISZBERGER MIHÁLY

műszerész Debreczen, Széchenyi-utca
27. szám. — Telefon 10—65. Telefon.

Közismert fogalomná vált, hogy

KARÁCSONYI

szükségletét legjob-
ban és legolcsóbban

Bosznay J. és Tsa

Divat- és Szőnyeg-áruházában

Debreczen, Kossuth-u. 5.

szerezheti be. Nagy árleszállítás
az összes cikkekben. Csak első-
rendű minőségek kerülnek eladásra.

Jó mosó kartonok

76 és 84 fillér helyett most — 46 K

Mosó delinek

85 és 90 fillér helyett most — 46 K

Jó mosó barchetek

72 és 84 fillér helyett most — 54 K

Grenadin batisztok

2·40 korona helyett most — 94 K

Francia delinek

1·70 és 2·30 K helyett most — 98 K

Francia fulard selyem

3·50 és 3·75 K helyett most 1·70 K

Angol kosztüm kelmék

120 cm. szél. 4 K hely. most 1·98 K

Sötétkék és fekete alj-

és kosztüm kelmék

140 cm. szél. 8 K hely. most 5·50 K

Divatos angol kosztüm

kelmék

130 cm. és 140 cm.

széles 9 kor, helyett most 3·10 K

Vidékre mintákkal kívánatra bérmentve szolgálunk.

ELSŐRENDŰ HARANG-GYÁR,

Alapítva 1868. Telefon 77-51.

szerelem a kitűnő Pozdech-féle rendszer szerint *****

Jurisics Márton

harangöntő- és harangfelszerelő-gyár
BUDAPEST, Rózsa-utca 51—53. szám.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát, ú. m.: elsőrendű harangok szállítását, régi harangok átöntését, régi harangok átszerelését Pozdech-féle forgatható öntöttvas-koronára, esetleg forgatható kovácsoltvas-koronára, kikopott csapok kicserélését stb. Készít fekvő és álló harangvas-állványokat jutányos áron. Költségteljesen szívesen szolgál. Munka felvétel végett díjmentesen utazom a helyszínere. Jutányos árak, pontos és tisztességes kiszolgálás. *****

NAGY KARÁCSONYI ÉS UJÉVI VÁSÁR

HAAS FÜLÖP és FIAINÁL

SZÖNYEG- ÉS BUTORGYÁROSOK RÉSZVÉNYTÁRSASÁGA

DEBRECZEN, PIAC-U. 59. (KASZANYITZKY MELLETT.)

Szőnyegek, ágyelők, futószőnyegek, átalvetők, keleti szőnyegek, asztal- és ágyterítők, függönyök, lábtörők, flaneltakarók, teveszőr-takarók, butorszövetek, kecskebőrök, valódi keleti himézések és diszpárnák stb. :- :- :- :- :- :- :- :- :-

MÉLYEN LESZÁLLITOTT ÁRAK

Alkalmi vásár dec. 31-ig.

Csak finom minőségű cikkek.

Molnár Ferenc.

Zádor Lajos utóda

női divattermében

az összes raktáron levő divat-
cikkek, női és gyermekfelöltők

mérsékelt árakban.

Mult idényből visszamaradt
divatszövetek és felöltők
félárban kaphatók.

Török pezsgőgyár
Debreczen

gyártja a legjobb magyar pezsgőt.

Nagy karácsonyi borvásár a
Péterfia-utca 61. sz. pincében.

VILÁGATLASZ

szerkesztik Kogutowicz Károly dr. és Littke Aurél dr. 130 térképlapon, 100 fő- és 220 melléktérkép. Névjegyzéke több mint 130,000 helynevet, a 16 füzet mindegyike pedig 8-8 térképlapot tartalmaz. Megjelenik havonta. **KARÁCSONYRA** már a 9-ik füzet is kapható, ami diszes gyűjtőtkben **ALKALMAS** és **ÉRTÉKES AJÁNDÉK**. Ára 34 korona.

Az egész mű ára füzetekben 50 kor. Az egész mű ára félbőrbe kötve 60 kor. A díszes gyűjtőtk (a füzetekhez) ára 10 kor. Havi részletfizetésre is kapható. Bővebbet a könyvkereskedők, vagy a kiadó.

Magyar földrajzi intézet részv.-társ.

BUDAPEST V. kerület, Rudolf-tér.

— Kérjen minta-térképet és prospektust. —

„MERKUR“

írógép és irodaberendezési vállalat.
Debrecen, Piac-utca 58. szám.

Az összes rendszerű írógépek raktáron kevésbé használt állapotban.

Speciális javító műhely. Javítások jótállás mellett. Jókarbantartási bérlet rendszer.

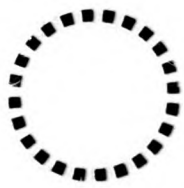
Írógép és sokszorosítási munkák izléselesen és jutányosan készülnek. Üzleti könyvek és irodai felszerelések.

Eredeti amerikai és magyar gyártmányu írógép kellékek, szalagok és karbonpapirok.

Telefon 5-40.

Karácsonyi ajándéknak

legalkalmasabb 3, 6, vagy 12 pár elegáns bőrkesztyű szép dobozban :: Manieur és fésű-készletek, nadrágtartók, harisnyakötők legolcsóbb árban beszerezhetők

Schön Sándornál

DEBRECEN, Piac-u. 14. Csapo-u. sarok.

A Nagytiszteletű lelkész urak és a n. e. úri közönség b. figyelmébe ... hívem 20 éves törv. bejegyzett ...

FÉRFI SZABÓ

cégemre (üzletemre), melyben a leg-elegánsabb angol és magyar divatu úri ruhákat, papi palástokat és fővegeket, síkkes vasuti és katonai egyenruhákat készítek.

Tartalékos tiszték, tisztjelöltek és egyéves önkéntesek teljesen előírás szerint lesznek felszerelve.

↔ Teljes tisztelettel ↔

Prelovszky András

papi, egyenruha és úri szabó
Debrecen, Kossuth-u. 4.

≡ *Karácsonyi* ≡
nagyvásár.

Ez alkalommal mélyen leszállítottam az összes raktáromon lévő téli cikkek árait

Gerő Ernő

Debrecen :: Legnagyobb és legolesőbb úri, jü- és gyermekruha nagyruháza Piac-u. 41.

Egyházak,

iskolák, hivatalok, takarékpénztárak és magánfelek részére

gummi- és réz-

bélyegzőket

gyorsan és olcsón készít

ELSŐ DEBRECENI BÉLYEGZŐGYÁR

Simonffy-u. 5. — Telefon 653.

NYOMTATVÁNYOKAT

SAKSZERŰ ÉS IZLÉSES KIVITELBEN SZÁLLIT.

HERCZEG HENRIK KÖNYV- ÉS MŰNYOMDA VÁLLALATA

DEBRECEN, SIMONFFY-UTCZA 5.